

BYGGNADS ARBETAREN

EU-dom
öppnar för
DUMPAD lön

Svart år för
Byggnads –
8000 gick ur

12 dag på bygget
förra året

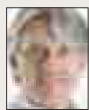
Sådan är du – läs
om din generation

TIM TRIVS
I FABRIKSTÄLTET

– men NCC slutar bygga hus vid löpande band

Tunn tråd ger stadig betong

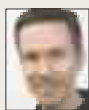

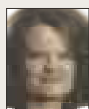
Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97
k.p@byggnadsarbetaren.se

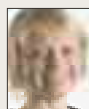
Jenny Berggren
reportageansvarig
08-728 49 77
070-664 49 00
j.b@byggnadsarbetaren.se

Magnus Bergström
allmänreporter
08-728 49 98
070-280 25 35
m.b@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter
08-728 49 87
070-627 60 84
k.c@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89
m.f@byggnadsarbetaren.se

Sandra Lund
allmänreporter
08-728 49 73
070-248 26 58
s.l@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92
c.n@byggnadsarbetaren.se

Peter Leander
allmänreporter
08-728 49 72
070-245 04 30
p.l@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Anders Lindh
Korrektur: Michelle Bergman

TS-kontrollerad
upplaga 2006: 130 700

Postadress: 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm
Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning
Prenumeration: edb,
telefon 010-588 48 08
E-post: prenumeration@edb.com
Pris, helår: 297 kr
Annons: Swartling & Wranding Media,
telefon 08-545160 67
Repro: Grafit
Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

SLUTBYGGT I NCC-TÄLTEN

2006 invigde NCC sin husfabrik i Hallstahammar. Det mesta till husbyggena skulle tas fram där, för att sedan bara monteras ihop i stora blåa tält på bygget. Det beskrevs som en revolution, men nu är den över. I år stänger fabriken, Byggnadsarbetaren tittar på vad som gick snett. SID 12-17

VAXHOLMSMÅLET
EU UNDERKÄNNER DEN SVENSKA MODELLEN
SID 8-10

12 ARBETARE DOG PÅ BYGGET 2007

SID 20-21

**HÄR KOMMER
90-TALISTERNA**

SID 18-19

**TRÅDAR I BLANDNINGEN
STÄRKER BETONGEN**

SID 36-37

PORTRÄTT

FRÅN DIKESGRÄVARE TILL PEABCHEF

SID 26-29

Dödsfall utreds inte i brist på resurser

BYGGNYTT/ 2003 avled den polske byggnadsarbetaren Jan Stanko efter att ha fallit 30 meter från Svinesundsbron, inför vittnen. Nu lägger polisen ned utredningen. SID 32

DEBATT SID 4

**”Tvinga inte arbetslösa
att ta jobb utomlands”**

”Det avgörande är att det ska bygga på frivillighet”, skriver Lars Mejern Larsson.

GREJER & GREPP SID 38-39

Stegen som inte gungar
Torstens stötta hindrar svajningarna.

BYGGFOLK SID 42

Robotar tar över arbeten
”Tidsfråga” innan de gör även snickarjobb

BYGGFOLK SID 40-41

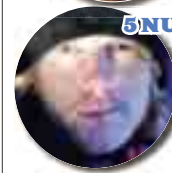
**Tågen rullar i
Connys källare**

Pojkdrömmen om modelljärnväg fyller ett rum hos snickaren Conny.

5 NUTID & 5 MEDEL TID SID 6

**Emil byggde
kulisserna i Arn**

”Jag tror att vi romantiserar medeltiden lite för mycket. Jag gör det i alla fall.”

RECEPT SID 43

SISTA ORDET SID 46

BILDKRYSSET SID 47

FRÅGAN

Vad väntar du dig av det nya året?

Kim Sandberg, snickare, 31 år, Kiruna

– Jag hoppas att jag vinner mycket på Lotto, då skulle jag hjälpa folk som har det svårt.

Och en del skulle jag spendera själv på resor. Sedan hoppas jag att byggkonjunkturen håller sig uppe så att jag har jobb.

Daniel Stening, snickare, 21 år, Älvsjö, Stockholm

– Jag väntar mig en bra sommar och sol och EM-guld i fotboll.

Dessutom hoppas jag på mindre jobb och mer semester. Jag spelar hockey i division ett för Trångsund, men väntar fortfarande på NHL-kontrakt.

Eva-Lisa Oskarsson, plattsättarlärling, 20 år, Sundsvall

– Att det blir en fin säsong på Skistar i Åre där jag kommer att jobba som liftvärd i vinter. Efter skidsäsongen hoppas jag få ett plattsättarjobb, med förutsättningar att stanna i Åre. Jag hoppas också att den goda byggkonjunkturen fortsätter att hålla i sig.

Tvinga inte arbetslösa utomlands

● Har en arbetslös rätt att tacka nej till ett anvisat jobb i ett grannland från en arbetsförmedlare, utan att förlora a-kassan?

Den frågan kommer Regeringsrätten att ta ställning till.

Bakgrunden är att den då arbetslöse byggnadsarbetaren Per-Olov Persson år 2003 tackade nej till ett anvisat arbete. Arbetsförmedlingen anmälde honom till Byggnads a-kassa, och a-kassan straffade honom genom att sänka hans arbetslöshetsersättning med 25 procent i 40 dagar.

Jag som bor i Värmland ser många fördelar med att vi gränsar mot Norge. En fördel är att vi just har närhet till den norska arbetsmarknaden. Många av Byggnads medlemmar och andra har sökt och fått arbete i Norge. Några dagpendlar medan andra har valt att bo där under längre perioder.

Jag har inget emot att människor kommer till Sverige och jobbar eller att svenskar åker till andra länder för att arbeta, tvärtom. Det avgörande är att det ska byggas på frivillighet.

Jag är fortfarande ytterst tveksam till att arbetsförmedlingen ska tvinga arbetslösa att söka anställning och tacka ja till arbete i Norge för att inte riskera att förlora sin a-kassa.

Det finns skillnader mellan länderna, främst skillnader mellan Norges och Sveriges so-

cialförsäkringssystem, som kan skapa problem.

Om detta ärende kommer att vinna laga kraft så innebär det inte bara att den arbetslöse är tvungen att ta ett arbete i ett annat land, utan tvingas också in i ett annat lands försäkringssystem.

Samtidigt går man miste om vissa rättigheter i sitt hemland Sverige. Nackdelar som jag ser från ett svenskt perspektiv är bland annat:

● Färre dagar vid vård av sjukt barn

● Färre dagar vid föräldradaglighet

● Sjukpenningen är begränsad till 1 år

● Deltidsarbetslösa har sämre villkor

● Vid resor till och från jobbet är arbetstagaren oförsäkrad i Norge

Det finns också oklarheter vad gäller arbetsskadeförsäkringarna och kollektivavtalen. Hur påverkas den enskilde arbetstagaren av att Norge icke är medlem i EU? Vilka skatteeffekter kan uppstå?

Om Regeringsrätten dömer till fördel för a-kassan så kommer beslutet att påverka alla arbetslösa. Det kan leda till att även arbetslösa i Stockholm, Sundsvall, Malmö eller Göteborg blir hänvisade att ta ett jobb i Finland,

Tyskland och Estland för att inte riskera att få sänkt ersättning eller förlora sin a-kassa.

Eftersom jag inte anser att det är rimligt att tvinga arbetslösa att fara till våra grannländer så är det lika orimligt att arbetslösa i dag är tvingade att söka arbete 100 mil från sin bostad inom landets gränser för att inte riskera att bli avstängda av a-kassan.

Den borgerliga regeringen har genomfört många församlingar för arbetslösa. Regeringen har sänkt ersättningen från a-kassan och gjort det svårare att få a-kassa vid arbetslöshet. Nu tvingar de också arbetslösa att flytta land och rike runt från sin första arbetslösa dag.

Regeringen har tagit bort rätten för arbetslösa att begränsa sitt sökområde till jobb inom det egna yrket eller inom rimligt pendlingsavstånd under de första 100 arbetslösa dagarna. Nu ska arbetslösa söka alla lediga jobb som finns i hela landet från den första arbetslösa dagen.

För mig är detta främmande. Att rycka upp människor från hem och familj och tvinga dem att flytta till kanske osäkra provanställningar och deltidsjobb samma dag som de blir arbetslösa är både dumt, dyrt och oansvarigt.

LARS MEJERN LARSSON
RIKSDAGSLEDAMOT (S) OCH ORDFÖRANDE
FÖR BYGG 29:AN I VÄRMLAND

Lokal makt över a-kassan bättre för arbetslös

Svar till Lars Mejern Larsson: Bra att du tar upp skyldigheten att ta arbete utomlands. Men har du glömt att 2003, 2004, 2005 och mer än halva 2006 hade vi en socialdemokratisk arbetsmarknadsminister?

Dessutom, om jag inte minns fel, hade vi under samma tid en socialdemokratisk ordförande i arbetsmarknadsutskottet. Vad gjorde de för att lösa problemet? Vad vi egentligen behöver är ett

stort lokalt inflytande över a-kassan!

Återför a-kassan till dem som kan och vill jobba med den på det lokala planet. Se på vilken kunskap om de arbetslösa som du missar på grund av centraliseringen.

Och skyll inte på JO. Fortfarande är det (väl?) riksdagen som stiftar lagarna? Blir tillämpningen fel så brukar väl lagarna ändras. Jag vet att det inte går

att ändra några lagar nu, men det kommer väl ett val 2010. Och före dess borde vi veta vad som behöver göras med a-kassan.

ALF-GUNNAR SVAHN
FD FÖRBUNDSSEKRETERARE I BYGGNADS

Fler debattinlägg på webben
www.byggnadsarbetaren.se

TYCK TILL DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Faxa: 08-728 49 80

Ring: 08-728 49 00

Glöm inte uppge namn och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Varför får de hjälp av facket?

● Jag har aldrig förstått varför Byggnads med flera förbund, lägger ner så stor möda på att hjälpa icke medlemmar från främst öst. Att ge dem medlemsinformation, att tala om att det här hade ni fått ut i lön och försäkringar om ni varit medlemmar.

Nu sprids ryktet att svenskar fixar allt ändå gratis, plus fixar hemresa om det behövs, så varför ska vi betala avgifter?

BOSSE

Svar:

Om inte vi är aktiva och ser till att även utländsk arbetskraft kräver avtalsenliga löner och andra för oss självklara rättigheter kommer social dumpning vara ett faktum.

En av de värsta saker som kan hända oss är att vi får låglönekonkurrens. Vår självklara syn på företelsen som sådan är att låglönekonkurrens enbart är ett sätt att på sikt ställa svaga mot

svaga. De har ingen styrka och vi förlorar i styrka i takt med att detta breder ut sig.

Ur det perspektivet finns det ingen motsättning att hjälpa icke medlemmar som är här som gäster. Vi bevakar så att våra medlemmar inte behöver konkurrera genom låga löner och sämre sociala villkor. Det ska också noga understrykas att vi gör allt vi kan, via exempelvis vårt tolkprojekt, att värva medlemmar.

Utöver detta finns det rent mänskliga aspekter.

När vi upprepade gånger stöter på arbetare som lever under slavliknande förhållanden, utnyttjade av cyniska arbetsgivare måste solidariteten råda. Det är inte bara Byggnads plikt att reagera mot sådant, mot sådant här måste alla med tveklös självklarhet reagera.

CHRISTER WÄLIVAARA
INTERNATIONELL SEKRETERARE,
BYGGNADS

Våra rättigheter har sålts bort

● Nu har EU fattat beslut i Laval-Vaxholmskonflikten. Nu har vi byggnadsarbetare bara rätt att strejka på rasten så att det inte känns för arbetsgivaren.

Grunden för våra fackliga rättigheter, strejk och konflikträtten, är nu bortsålda till andra, vi får bara bråka om det inte stör.

Bästa förbundsledning, socialdemokratiska EU-palamentariker, LO:s ledning med flera makthavare; vad tänker ni göra med anledning av EU-domsto-

lens beslut om konflikten i Vaxholm?

BERNT

● Inom loppet av ett par dagar har arbetsgivaren och högereliten sparkat oss två gånger rakt i magen. Hur många sparkar ska vi ta innan vi faller ihop? Själv skulle jag vilja att vi alla sträcker på oss och sparkar tillbaka?

Nu måste vi alla våga gå upp i ringen.

MURAREN I SVEDALA

● Pamparna i EU tycker inte om facken, nej deras kompisar sitter i bolagsstyrelser med cigarrerna och fracken.

Självklart för dessa "snobbar", är att sätta dom på plats som på golvet "jobbar".

I Sverige har också pengarna makten, rättsväsendet verkar ingå i den pakten.

Ingen är skyldig till Skandias "bollande" med "stålar", direktörerna och advokaterna i glansen prålar.

Hur skall vi "vanliga" människor på domstolar tro, när man låter finasskojares affärer bero.

Är man hungrig och en ostbit snattar, är det mycket värre än en finasskojare som en Rolls Royce rattar.

SVERRE FOGELSTRÖM

LEDARE

Löpande bandet som stannade

Det är snabba ryck i byggbranschen. Men NCC:s nedläggning av prefabkonceptet NCC Komplet tar nog priset. Efter knappt två år stoppas hela projektet, det lönar sig inte.

Med det löpande bandet som förebild skulle man bygga billigare, korta byggtiderna och höja kvaliteten. Husen tillverkades komplett färdiga och monterades på bygget i jättelika tält – väl skyddat från väder och vind.

Att det är fabrik och inte traditionellet bygge märks inte minst på hemlighetsmakeriet i fabrik och tält.

NCC har satsat bortåt en miljard kronor på projektet. Men kapitalet har kort tålamod. Det gick inte att minska byggkostnaderna på det sätt som man räknat med. Av det kan man dra slutsatsen att byggande är ett hantverksjobb

"Det löpande bandet som infördes i bilindustrin av Henry Ford för 100 år sedan, tycks inte fungera inom byggindustrin."

som innehåller alltför många specialiserade moment för att låta sig utföras enligt löpande bandet-principen. Det löpande bandet, som infördes i bilindustrin av Henry Ford för 100 år sedan, tycks inte fungera inom byggindustrin.

Läs mer på sidorna 12-17.

● I dag finns minst 10 000 gästarbetare på svenska byggen. Rättsväsendet har fattat två beslut som ger

ett tydligt besked om att gästarbetare är mindre värda än svenska byggnadsarbetare. Sommaren 2003 omkom en polsk gästarbetare vid Svinesundsbron i Bohuslän. Nu har åklagaren lagt ned utredningen eftersom man inte hinner utreda fallet färdigt innan det preskriberas.

Ännu ett exempel på att misstänkta arbetsmiljöbrott inte värderas särskilt högt av rättsväsendet. I synnerhet inte när det gäller gästarbetare.

Det andra gäller EG-domstolens dom i Vaxholmålet. En konsekvens blir att utländska byggnadsarbetare får räkna med sämre villkor – just därför att de är gästarbetare. Läs mer på sidorna 8-10.

Nästa tidning kommer den 7 februari.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

TILL VEM: Byggnadsarbetaren och dekorsnickaren/filmtributören **EMIL ERIKSSON**, 31 år, från Arvika.

VARFÖR: Han har varit med och **BYGGT KULISSER TILL STORFILMEN ARN** och ett tjugotal andra filmer.

”JAG HADE NOG LEVT ETT LIV I SKOGEN SOM ROBIN HOOD”

1 Byggdes det bättre hus på Arns tid?

– Det var säkert inte lika mycket mögel på den tiden, men å andra sidan var det säkert lite mer drag under träskeln. Dagens hus har ju fler bättre tekniska hjälpmedel så standarden är högre i dag.

2 Vad hade du jobbat med om du levt under medeltiden?

– Jag hade nog levt ett liv i skogen som Robin Hood ungefär. Tagit från de rika och gett till de fattiga.

3 Arn är en blodig historia. Hur tillverkar man fejkblod till filmer?

– Det finns flera olika typer av blod. Det varierar om det ska vara en blodfläck på golvet, blod på kläder eller en människa, om det ska vara torkat eller färskt blod. Själva tillverkningsprocessen är lite hemlig, men bygger oftast på någon form av sockerlösning.

4 Var hantverkarna skickligare under den mörka tiden?

– Jag tror inte att det är någon skillnad. De var duktiga på sitt hantverk och byggnadsarbetarna i dag är bra på sitt.

5 Var det generellt sett bättre på den tiden?

– Jag tror att vi romantiserar medeltiden lite för mycket. Jag gör det i alla fall, men det fanns nog en större gemenskap runt lägerelden än vad vi har i dag. Jag tror inte att lika många var deprimerade som i dag, men å andra sidan så hade de ont om mat.

Emil Eriksson har byggt kulisser till bland annat filmen Arn, som går på bio just nu.

1 Vilken är din snyggaste filmkuliss?

– Det är svårt att säga, men en intressant kuliss var jag med och gjorde till ”Låt den rätte komma in”. Inför en scen byggde vi upp en sjukhussal där en av skådespelarna brinner upp. Det var fängslande och effektfullt.

2 Är det lättare att bygga hus i dag än på medeltiden?

– Ja, det är lätt att få tag på material och enkelt att få det transporterat till bygget. Virket är färdigsågat och det finns massor av material som inte fanns då.

3 Hur påverkar verktygen – handsmidd yxa kontra skruvdragare?

– Verktygen är ju ofantligt mycket bättre i dag, så jobbet går betydligt snabbare. Men jag tror också att det är mycket roligare att bygga i dag än på medeltiden. Att bara hugga och forma med yxa kan inte ha varit roligt i längden.

4 Vilken är den bästa filmen med medeltids-tema?

– Det är inte direkt medeltid, men ”Sagan om Ringen”-filmerna är fantastiska. De är otroligt snygga, och som dekorbyggare en inspirationskälla att titta på.

5 Om du fick drömma, hur skulle då titeln låta på din nästa film, där du bygger kulisser?

– ”Artika” eller något liknande vore lämpligt. Jag skulle gärna åka till Nord- eller Sydpolen och göra en dokumentär. Polerna är aktuella nu med klimatförändringen och jag har länge längtat till världens krön, som inte är så påverkade av människor.

EMIL VÄLJER:

✗ Svärd	AK4
Barkbröd	✗ Pizza
✗ Häst	HD
Gycklare	✗ Hey Baberiba
✗ Svält	Bantning
✗ Lady Marion	Carolina Gynning

CENNETH NIKLASSON

EU-OLAGLIG BLOCKAD

Svenska modellen döms ut
Den svenska modellen är diskriminerande och den hindrar konkurrens på ett sätt som inte EU tillåter. Det blev beskedet från EG-domstolen i Laval-målet. Nu befarar både fack och företag låglönekonkurrens.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO ANDERS LINDH OCH SCANPIX

Strax före jul kom domen, som säger att svenska lagar strider mot EU-regler om fri konkurrens. Det betyder att det i nuläget är fritt fram för utländska företag att dumpa löner i Sverige. Det är inte olagligt att betala 35 kronor per timme i lön. Däremot är det olagligt för svenska fack att blockera företag som betalar sådana löner.

Men låt oss först backa i tiden: Tre år innan domen kom, inför julen 2004, åkte ett 30-tal byggnadsarbetare hem till Lettland efter att ha jobbat på byggen i Stockholmstrakten under året. De hade arbetat 56 timmar i veckan och fått cirka 35 kronor i timmen i lön.

När de åkte hem för julfirande var deras arbetsplatser blockerade av bygg- och elektrikerfacken. På grund av blockaden hade deras arbetsgivare, Laval un Partneri, stämt facken inför Arbetsdomstolen (AD).

Twisten handlade om kollektivavtal. Laval ansåg sig först inte alls behöva avtal, men övertalades av sina svenska advokater att teckna ett med det lettiska byggfacket. Byggnads ansåg inte att det avtalet påverkade de-

ras rätt att blockera företaget för att få en underskrift på ett svenskt avtal.

Före julleddigheten 2004 hann AD konstatera att blockaden kunde fortsätta medan tvisten avgjordes. Enligt svenska lagregler var den okej. Men eftersom Sverige är med i EU måste unionens regler, i fördrag och direktiv, vara korrekt införda i svensk lag. AD tyckte sig se oklarheter gällande vad EU-reglerna krävde och bad därför, på våren 2005, EG-domstolen om hjälp.

Och nu, den 18 december 2007, kom alltså EG-domstolens besked. Det är tydligt. AD får inte tillåta den blockad som Byggnads och Elektrikerna genomförde mot Laval un Partneri.

Beskedet var också överraskande. Alla politiska partier i den svenska riksdagen har sagt sig stå bakom den modell som EG-domstolen gav underkänt på viktiga punkter.

Enligt EG-domstolen är den lag som facken lutade sig mot när de genomförde blockaden diskriminerande. Regeln – Lex Britannia – behandlar företag som har utländskt kollek-

tivavtal på samma sätt som svenska företag som inte har avtal alls.

Domstolens andra invändning handlar om att de svenska lagstiftarna inte har skött sig när det gäller lagstiftningen som ska förhindra lönedumpning när företag och arbetskraft rör sig fritt över gränserna inom unionen. Enligt EU-reglerna (det så kallade utstationeringsdirektivet) ska medlemsländerna se till att det finns nationella regelverk som förhindrar dumpning av arbetsvillkor på sju områden. Det gäller arbetstid, semester, lön, villkor för uthyrning av arbetskraft, arbetsmiljö, anställningsskydd för gravida samt diskriminering på grund av kön.

I Sverige finns lagstiftning på alla dessa områden utom just lön. Lagstiftarna i riksdagen har ansett att det räcker med att hänvisa till kollektivavtal när det gäller lönesättning, precis på samma sätt som lönesättningen regleras för anställda i svenska företag.

Ovan: Bygget i Vaxholm i februari 2005, när de lettiska arbetarna har lämnat landet. Till höger: December 2004, Byggnads medlemmar blockerar bygginfarten för lettiska arbetare.

Men EG-domstolen tycker att den modellen gör att det blir svårt för ett utländskt företag att förutse lönekostnaden i Sverige. Särskilt om kollektivavtalet, så som byggavtalet, inte innehåller någon bestämd minimilön.

LO och Byggnads kräver nu en ändring av den svenska lagen. Facken vill att lagen ska formuleras så att mer av det som kallas den hårda kärnan i EU-reglerna (arbetstid, semester, arbetarskydd med mera), ska regleras av kollektivavtal – i stället för lag – för de utländska arbetare som kommer hit.

Orsaken är att EG-domstolen pekar särskilt på att allt utom lön regleras i lag i Sverige. Facken hoppas på att Sverige ska få behålla sin svenska modell, där arbetsmarknads-

parter kommer överens om villkoren, om man använder den mer konsekvent.

Men det finns skrivningar i domen från EG-domstolen som gör det oklart om de förändringar som LO och Byggnads föreslår är tillräckliga. Ingreppen i den svenska modellen kan vara större än så. I domen står bland annat att löneregler måste vara enkla och tydliga. Och de lagkloka i Luxemburg är inte särskilt imponerade av byggavtalets löneregler på den punkten.

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin har hittills avvisat fackets krav krav på lagändringar.

Mycket talar för att regeringen avvaktar AD:s dom i Laval-målet innan den tar ställ-

ning och presenterar sin syn på hur svenska regler eventuellt behöver ändras. I AD sker en juridisk prövning av konsekvenserna av EG-domstolens beslut. Först efter det blir det tydligt hur skadeskjuten den svenska modellen är.

AD:s dom i Laval-målet kommer troligen först efter sommaren 2008. Men redan innan dess vill byggarbetsgivarna i Sveriges Bygginstrumenter (BI) träffa Byggnads för att diskutera hur byggavtalet behöver ändras för att förhindra att svenska företag missgynnas. De svenska byggföretagen är oroliga för att utländska företag, med utländska avtal, ska få fritt fram för lönedumpning medan de själva är bundna av det treåriga byggavtalet. ●

Nästa uppslag: Reaktionen på domen. ▶

”DET ÄR TYDLIGT ATT VÅRA LÖNER BLIR LIDANDE”

● **NCC-lagbasen Kenneth Sjölund deltog 2004 i blockadvakten mot lettiska Laval un Partneri. Nu har han läst domen där han fått bannor av EG-domstolen. ”Vi är alldeles för flata”, säger han.**

Vid frukostbordet på NCC-bygget i Sollentuna Centrum är stämningen uppgiven. Några anställda har läst domen där EG-domstolen förklarar Byggnads blockad mot det lettiska företaget Laval un Partneri olaglig.

– Den är inte lättläst, säger lagbasen Kenneth Sjölund som var med i Vaxholm på luciamorgonen för tre år sedan. Det var då några i blockadvakten ropade ”go home” när bilarna med de lettiska byggnadsarbetarna körde in på skolbygget.

– Men trots det krångliga språket så är det ju tydligt att våra löner blir lidande på det här, fortsätter Kenneth.

Samtalet om domen visar på besvikelse, men inte så stor överraskning, över att domstolen underkänt den konflikträtt som facken har haft i Sverige.

– En del av dem som röstade ja till EU har nog fått sig en tankeställare nu, säger någon.

– Jag fick inte rösta då, men hade jag fått det hade jag röstat nej. Och det här bekräftar att jag har rätt, säger Kenneth Rosengren.

De befarrar att domen leder till konkurrens på olika villkor, och dumpade löner.

– 2009, när de stora infrastruktursatsningarna här i Stockholmsområdet drar i gång, lär vi se konsekvenserna, säger Kenneth Sjölund.

Han vill att de europeiska facken ska samarbeta i en stor satsning på information.

– Vad jag tror är att man måste informera folk i de nya EU-länderna om att de inte ska sälja sig som slavar. Det behövs folk som kan prata med dem i deras hemländer om vilka

ANDERS LINDH

Lagbasen Kenneth Sjölund tror att effekterna av EG-domstolens dom kommer att börja märkas i Stockholmsområdet nästa år, då stora infrastruktursatsningar drar i gång.

rättigheter de har om de åker hit och jobbar, säger han.

Lagbasen håller fast vid den metoden trots invändningar om att gästarbetarna skräms till tystnad, och oftast kommer från arbetslöshet eller mycket sämre arbetsvillkor än de som erbjuds vid avtalslösa jobb i Sverige.

Arbetarna i Sollentuna är arga, men inte tillräckligt för att demonstrera som franska bönder. De knyter mer näven i fickan.

– Vi har det för bra helt enkelt, säger Hans Elfström.

Hittills har reaktionerna på domen varit få och avvaktande. Det tror NCC-laget beror på

dålig information. Dessutom, konstaterar de, är deras fackliga organisation, Bygg-Ettan i Stockholm, vingklippt av medlemsflykt och ekonomiska problem efter att pengarna från granskning och mätning försvunnit.

Kenneth Sjölund tror att det blir mer protester när resultatet börjar märkas. Sänkta löner och svårighet att konkurrera om jobben kan bli utlösande.

– Än är konjunkturen bra. Men protester kan blossa upp snabbt, se bara vad som hände efter dödsmisshandeln på Kungsholmen. Där fanns ett uppdämt behov av att reagera och det är likadant med det här även om det inte finns några likheter i övrigt, säger han. ●

”EN PERSONLIG FRAMGÅNG”

● **En framgång som innebär att villkoren för den svenska modellen ändrats. Så ser Lavalns advokat, Anders Elmér, på EG-domen.**

– Det är naturligtvis en personlig framgång. Jag hade trott att vi skulle få rätt till en del. Men nu fick vi det mesta, säger Anders Elmér, på Elmsells advokatbyrå, som drivit Laval-målet i EG-domstolen.

Han konstaterar att fackliga organisationer nu får vara

mer noggranna innan de sätter utländska företag i blockad. Stridsåtgärder får inte användas som stöd för avtalsregler som går utöver lagstiftade regler på viktiga områden som till exempel semester och lön.

Anders Elmér anser att Byggnads bör hållas ansvariga och dömas till skadestånd trots att han ser EG-domstolens kritik som riktad framför allt mot den svenska staten.

– Ja, Byggnads bör ta ansvar eftersom vi talade om för dem att åtgärden stred mot EU:s regler, säger han. ●

”INGET UNDER AV KLARHET”

● **Byggnads advokat, Peter Kindblom, varnar för att EG-domen öppnar för lönedumpande konkurrens.**

– Det var en oväntad utgång för oss, säger Peter Kindblom, advokat på DLA Nordic, som företräder Byggnads i Laval-målet.

EG-domen är ”inget under av klarhet”, anser han. Ett exempel är att domen innebär att utländska företag får fördelar i konkurrens jämfört med svenska företag. Det blir konsekvensen när

facket inte får driva fram avtal genom konflikt om avtalet innehåller högre krav än lagstiftning på vissa centrala områden.

– I förlängningen är domen ett underkännande av den svenska modellen när det gäller gränsöverskridande verksamhet. Det öppnar för lönekonkurrens.

Han vill inte gå in på hur Byggnads kommer att driva frågan i Arbetsdomstolen.

– Vi har inte hunnit gå igenom det. Men helt klart är det Sverige som har fått bakläxa. Byggnads stridsåtgärder var helt lagliga i nationell rätt. ●

Muraren Tim Andersson har putsat fasad i de flesta av NCC:s monterings-tält. Han gillar den torra, rena, varma arbetsmiljön inomhus: "För oss putsare är det perfekt. Det kommer inte in fukt någonstans. Jag jobbar numera på fabrik. Det är bara stämpelklocka och skorsten som saknas."

SLUTMONTERAT INNE I BYGGTÄLTET

– NCC-satsning på fabriksbygge blev för dyr

Våren 2006 beskrevs det som en revolution när NCC lanserade byggsystemet NCC Komplet, med byggen av flerfamiljshus i fabrik. Två år senare avvecklas fabriken. Byggprocessen blev för dyr och för krånglig. Men muraren Tim Andersson, en av få byggnadsarbetare som har arbetat med fabriksbygget, är i det närmaste lyrisk över projektet.

TEXT SANDRA LUND FOTO ANDERS LINDH

Att bygga hus i fabrik skulle bli billigare, bättre och snabbare. Men nu är det snart slut. I maj ska de sista husmodulerna rulla ut från NCC-fabriken.

I november 2007 kallar NCC till ett extra styrelsesammanträde. Beskedet är dramatiskt – hela husfabriken i Hallstahammar som invigdes med pompa, ståt och dåvarande statsminister Göran Persson närvarande ska nu läggas ner. Samtliga som arbetar med det unika byggsystemet varslas om uppsägning. När beskedet kommer har det bara gått ett och halvt år sedan NCC lanserade projektet.

Målet var att bygga tusen lägenheter per år. I maj i år, när de sista husmodulerna läm-

nar fabriken, kommer sexton hus stå klara i Mälardalen och Stockholmsområdet. Totalt blir det bara 300 lägenheter som byggs med det revolutionerande byggsystemet. Satsningen har kostat NCC närmare en miljard kronor.

Tim Andersson är murare och lagbas från Eskilstunafirman Roland Karlsson Fasadre-
noveringar. Tillsammans med sina kolleger har han putsat de flesta av de ihopmonterade husen från fabriken i Hallstahammar.

Han är väldigt imponerad av systemet, samtidigt som han har märkt av bristerna. NCC har velat göra för mycket på för kort tid, menar han. De tekniska lösningarna har inte

alltid fungerat som de ska. Dessutom tycker han att ambitionen att skapa en felfri produkt var lite orealistisk, och mest har lett till utredningar.

– Vi har fått skriva många avvikelserapporter eftersom vi ska jobba med en felfri produkt. Rapporter som tas på stort allvar. På ett traditionellt bygge hade man kanske inte skrivit rapport om allt, utan i stället försökt åtgärda felet direkt.

Fredrik Arnheim, vd för NCC Komponent som arbetat fram byggsystemet, säger att NCC tog ett för långt kliv. Andra byggbolag har nöjt sig med att göra väggar eller stommar i fabrik, i NCC:s fabrik skulle 90 procent av lägenheten bli till. Färdigt med fönster,

dörrar, element, el, golv, tak. Väggar med tapet. Hela kök och badrum. Sedan skulle det köras ut i paket till byggarbetsplatser och monteras ihop.

– Kvaliteten på produkten var inte dålig, men processen var mer ineffektiv än vad vi först trodde, menar Fredrik Arnheim.

Det som på pappret såg enkelt ut blev krångligare i praktiken.

Ett exempel på ineffektivitet är de stora blåa monteringsstälten. I dem skulle lägenheterna klickas ihop ute på byggarbetsplatserna. Mättningsföreståndaren på Byggnads i Mälardalen, Thomas Gustavsson, berättar att det i Eskilstuna tog tre veckor att bara bygga upp tälten. Och två veckor att få ner dem. Hus som byggdes på traditionellt sätt bredvid monteringsstället blev klara snabbare.

Trots motgångarna tycker muraren Tim Andersson att projektet är något av det bästa som har hänt byggbranschen. När Byggnadsarbetaren träffar honom på ett av NCC:s fabriksbyggen i Barkarby norr om Stockholm möts vi av ett ovanligt fridsamt bygge.

Utöver stillsamheten är det nästintill kliniskt rent. Från det gigantiska knallblå monteringsstället där trevåningshusen klickas ihop hörs knappt ett ljud.

– Jag skulle alltid vilja jobba så här, säger Tim Andersson. Det är enklare när det kommer ett färdigt paket. Det är rent och snyggt, ligger inga regler i vägen och man trampar inte på några gipsskivor. Det är sjukt trevligt att vara där inne. Och det är varmt, torrt, skönt och tyst. Ofta är det bara vi som går och lallar på byggställningarna där inne. Det känns konstigt, men underbart.

I tältet arbetar fyra montörer och en monteringsledare med att sätta ihop husen. Murarna är de enda byggnadsarbetarna. Tyvärr får Byggnadsarbetaren inte ta del av gemenskapen i tältet. Orsaken är de tekniska lösningarna som NCC tagit patent på, företags-hemligheter man är rädd att visa upp. Och minskad insyn är det enda som oroar Tim Andersson under resans gång. Han har fått skriva under papper på att inte avslöja någonting av det han sett inne i fabriken.

– **Jag skulle gärna** visa er, för det är världens smartaste lösningar. Därför förstår jag att de inte släpper in vem som helst. Men samtidigt är det vår arbetsplats, vi måste få visa upp vårt jobb både för mättningsmän och media.

Byggnads har fått komma in i tälten, men det har föregåtts av diskussioner och skriftliga löften om att inte avslöja vad man sett. Nu är hur som helst fabriksplan över för NCC:s del. Fredrik Arnheim, vd för NCC Komponent, säger att det inte blir några nya fabriker. Däremot kommer NCC fortsätta utveckla tekniska lösningar på byggarbetsplatserna. Och han tror på en framtid där traditionellt byggande blandas med verkstadsindustri.

– Jag ser inte industrialisering som ett hot

mot byggnadsarbetare. Varför skulle inte byggnadsarbetare kunna jobba på fabrik? Det är ju mer arbetsmiljövänligt.

Här är vd:n och muraren Tim Andersson överens. Förråden till de hus Tim Andersson putsat har byggts av snickare. Från deras håll har det kommit en och annan gliring, berättar han.

– Att vi sysslar med korthus har man väl hört, säger Tim Andersson lite trött. Visst, industrifolket behöver mer byggtänk – lite mer tempo, lite mindre utredningar. Men jag tror på en blandning av bygg- och industrifolk. Metallarbetare kommer inte att bygga hus i framtiden. Den oron tror jag mest är tandgnissel. ●

Nästa uppslag: Så påverkas branschen. ►

Ovan: En leverans med tak backar in i tältet där ett fabrikshus klickas ihop.

Närmast till höger: Ett färdigt kök från fabriken på plats för montering. (Bild från NCC:s pressmaterial, Byggnadsarbetaren fick inte komma in i tältet.)

Ytterst: Ett färdigt hus som satts samman av delar från fabriken i Hallstahammar.

2000

I början av millenniet börjar NCC fundera kring en metod som ska halvera byggtiden, ha högre kvalitet och samtidigt kosta mindre. Inspiration söks i tillverkningsindustrin. Resultatet blir byggsystemet NCC Komplet.

2006

I april invigs fabriken i Hallstahammar där husmodulerna tillverkas. Det blir en tvist mellan Byggnads och IF Metall om huruvida fabriksarbetarna är byggnads- eller industriarbetare. Tvisten om vilket förbund som ska ha avtal på fabriken blir en central fråga inom LO. Under tiden arbetar montörerna utifrån IF Metalls byggnadsämneavtal och tjänar 19 000–21 000 kronor.

2007

Exakt ett år efter fabriksinvigningen går fabriksarbetarna upp till tvåskift, men redan till hösten får de gå tillbaka till ett skift på grund av dålig lönsamhet.

I november 2007 kallar NCC:s styrelse till ett extra insatt sammanträde där man beslutar sig för att lägga ner fabriken eftersom projektet blivit för dyrt.

2008

Avvecklingen pågår fram till maj då de sista husmodulerna lämnar fabriken. Tvåhundra anställda drabbas av nedläggningen, både fabriksarbetare och tjänstemän på huvudkontoret. Samtliga har varslats om uppsägning. NCC har hälften jobb inom NCC, och ska försöka hjälpa övriga via externa partner. Förhandlingarna om vilket förbund som har rätt att teckn

Ett av NCC:s färdiga fabriks hus i Barkarby, och delar till ett nytt grannhus som levereras. De enda spår av fabriksbygget i lägenheterna är några synliga skarvar som vittnar om att lägenheterna klickats ihop.

SÅ PÅVERKAS BRANSCHEN NÄR NCC LÄGGER NED

**JERKER LESSING,
AFFÄRSUTVECKLARE
FÖR INDUSTRIELLT
BYGGANDE PÅ TYRÉNS
AB. HAR FORSKAT I
ÄMNET VID LUNDS
TEKNISKA HÖGSKOLA.**

Vad innebär nedläggningen för det framtida industriella byggandet?

– Effekten är att diskussionen om industriellt byggande fortsätter men med ett sunt ifrågasättande. Hur kan man förändra byggprocessen utan att göra något för radikalt?

Tog NCC på sig för mycket?

– Egentligen inte. Någon måste egentligen göra mycket om det ska bli en förändring. Däremot underskattade nog NCC hur svårt det skulle bli, och därmed kostsamt. Inte kanske husmodulerna i sig, utan snarare den rätt radikala förändringen av hela processen med nya tekniska lösningar och produktionsmetoder. **Varför satsar företagen på industriellt byggande?**

– De senaste åren har flera rapporter pekat på problem som kvalitetsbrister, kostnads- och prisutvecklingen, konkurrens och så vidare. Det har dessutom varit flera ”skandaler” med prestigeprojekt som fått stora problem. Detta tillsammans har gjort att man sökt lösningar på problemen och då har industriellt byggande förts fram som en lösning

Behövs byggnadsarbetare i framtiden?

– Absolut, industriellt byggande i sin mest renodlade form passar inte alla typer av

byggverksamhet. Och det kommer aldrig ersätta hela marknaden. I dag finns till exempel enorma renoveringsbehov, det kan inte göras industriellt.

– Däremot kanske tekniska lösningar kan bidra till att veta mer exakt vad som kräver hantverk, och vad som inte gör det. Att göra stommar är slitsamt och kräver kanske inte ett hantverk. Medan intresset bara ökar för design och inredning, och där behövs verkligen hantverkare. Det finns inget som säger att byggnadsarbetare måste arbeta på en iskall och stökig byggarbetsplats. Det ska inte vara något självändamål att utsätta sig för tuffa arbetsmiljöer.

**HANS TILLY,
ORDFÖRANDE
FÖR BYGGNADS**

Vad innebär nedläggningen för det industriella byggandet?

– För NCC:s del innebär det väl att de lägger just de här idéerna på is ett tag. Det lär inte bli någon ny miljardsatsning från deras sida. Förhoppningsvis får vi nu en mer nyanserad debatt om hur branschen ska moderniseras och bli mer kostnadseffektiv.

Hur ska den bli det?

– Det handlar främst om god planering ute på byggarbetsplatserna. Men tvärt emot vad många verkar tro har jag inte haft något emot NCC:s fabrik. Det var en spännande möjlig-

het för att se om det går att effektivisera. Det jag vänder mig emot är att man inte tycker det handlar om byggnadsarbete.

Är industriellt byggande ett hot mot byggnadsarbetare?

– Absolut inte, vi måste utvecklas. Det har varit många angrepp på så kallade fuskbyggen, och det är väl ingen byggnadsarbetare som blir stolt av att höra sådant. Och kostnaderna måste pressas för att någon ska ha råd att bygga. Men till skillnad från verkstadsindustrin ser alla byggen olika ut. Du kan tillverka 10 000 bilar på löpande band för att de är exakt likadana, det fungerar inte med hus.

**BO ANTONI, VD
FÖR SVERIGES
BYGGINDUSTRIER**

Vad innebär nedläggningen för branschen?

– Det känns väldigt tråkigt att fabriken i Hallstammar läggs ner. Det var ett rejält försök att utveckla sektorn. Andra har säkert inspirerats av NCC, och NCC själva har säkert lärt sig mycket. Men jag tror att det industriella byggandet kommer att utvecklas, både i tank och i konkreta processer.

Behövs byggnadsarbetare i framtiden?

– Självklart! Det kommer att behövas ett stort mått av hantverk inom den överskådliga framtiden. Hus kommer aldrig att byggas av robotar.

SKANSKAS OCH PEABS FABRIKER LEVER VIDARE

● **Industriellt byggande handlar inte bara om fabriksarbete. Jerker Lessing har i en forskningsrapport identifierat det industriella byggandet i åtta delområden (se fakta-ruta). De stora svenska byggföretagen har valt olika vägar.**

Skanska var med och tog fram BoKlok-husen tillsammans med Ikea redan för drygt tio år sedan. Numera kallas Skanskas koncept för ModernaHus. Det första flerfamiljshuset blev klart för två år sedan och står i Örebro. Skanska har fabriker i Strängnäs, Bollebygd och Norberg där stommar, väggblock och även badrum produceras. Ritningarna är digitala och projiceras via en laserstrålar direkt på byggelementen. Elementen fraktas i väg och monteras sedan ihop ute på plats.

Peab började redan 2001 planera för en fabrik som skulle producera stomelement som skalväggar och plattbärlag. Två år senare var fabriken i Katrineholm i gång. I år kommer Peab att utveckla ytterligare en fabrik i Ängelholm, där väggblocken också ska förses med fönster, dörrar och färdigdragen el.

JM har inga egna fabriker. För fem år sedan började JM med vad de kallar för strukturerad projektering. Det innebär att företaget försöker hitta standardiserade industriella lösningar och processer som minimerar fel i senare led. Konkret handlar det om ett 15-sidigt dokument som alla medarbetare och konsulter får där samtliga krav finns med, till exempel att rumshöjden ska vara exakt 250 centimeter i samtliga projekt, eller att ett och samma gips används för alla våtrum. ●

FAKTA INDUSTRIELLT BYGGANDE ENLIGT JERKER LESSINGS FORSKNINGSRAPPORT

- Planering och kontroll av processen.
- Utvecklade tekniska system.
- Förtillverkning av byggdelar.
- Långsiktiga relationer mellan aktörer.
- Logistik integrerat i byggprocessen.
- Aktivt kund- och marknadsfokus.
- Utnyttjande av informationsteknologi.
- Systematisk kunskapsåterföring och mätning.

BIGGRUPPEN

90-talisterna, nätverksgenerationen. De knyter sociala nätverk och går sällan långt ifrån mobiltelefonen. De konsumerar information i höga doser genom internet. Pengar är viktiga, men 90-talisterna spenderar dem hellre på upplevelser än prylar. I den här generationen är man inte rädd för att hoppa runt och testa olika jobb. Till skillnad mot äldre generationer har 90-talisterna inget stort behov av trygghet, de har i stället stor tilltro till sin egen flexibilitet. De har bara en vag uppfattning om vad folkhemstanken är.

En ny kull byggare

– nu sätter 90-talisterna på sig hjälmen

En ny generation är på väg ut på bygget. Det är nätverkande typer som vill prova på mycket och vars viktigaste ägodel är mobiltelefonen. Äldre generationer tycker ofta att de är bortskämda och struliga, men 90-talisterna är här för att stanna.

TEXT **MAGNUS BERGSTRÖM** ILLUSTRATIONER **LADISLAV KOSA**

Varje generation formas av tidsandan de växer upp i. Efter 25-årsåldern har de flesta lagt sig till med värderingar som varar resten av livet. Allt i vår samtid påverkar oss, och ingen tid är den andra lik. Framtidsforskaren Thomas Fürth har i 25 år studerat vad som skiljer generationerna åt.

– Yngre är inte lika materialistiska som äldre. I alla fall inte när det gäller prylar och grejer. De värdesätter pengar minst lika mycket men spenderar dem hellre på upplevelser, resor och äventyr än saker, säger han.

Det stämmer bra in på 90-talisterna som, trots att de i äldres ögon är prylfixerade, inte alls har lika materialistiska värderingar som till exempel 40-talisterna. Enligt Thomas Fürth är anledningen att prylar och hemelektronik blivit förhållandevis billigt och därmed mer "slit- och slängsaker" än tidigare.

90-talister ser internet och mobiltelefoner som självklarheter.

– Det är svårt att förstå för äldre generationer som i vissa fall kunde få spara i flera månader för att köpa en färg-TV eller stereo som oftast saknades i deras barndomshem, säger Thomas Fürth.

80-talisterna, mingel-generationen. De är sociala, dock inte kollektivistiska, utan värnar om mindre grupper av vänner och likasinnade. De är de första som växt upp med högteknologi som datorer och mobiltelefoner. Är ombytliga och rastlösa, både i arbetslivet och privat.

70-talisterna, tv-generationen. Liksom 60-talisterna är de starkt individualistiska, men ännu mer envisa. Har ifrågasatt prylsamhället och tycker att bra arbetskompisar är viktigare än hög lön. De var först med att i stor skala resa och jobba utomlands. Kan vara tjurskalliga som chefer.

60-talisterna, dagis-generationen. Först med att tillbringa barndomen på dagis. Som en motreaktion till 40-talisterna är de mest individualistiska av alla. De vill ha mycket frihet och ta lite ansvar, men ställer höga krav på sig själva. De var först med att, i stor skala, bli småföretagare och extraknäckare.

50-talisterna, pop-musikgenerationen. Den första generationen som kallades tonåringar när de växte upp. De är präglade av folkhemstanken och kollektivet. Trots att trygghet och hög lön alltid varit viktigt så var 50-talisterna de första som, både i grupp och enskilt, sa ifrån mot politiska orättvisor.

I år kommer de första stora kullarna 90-talister ut på bygget. Där kommer de att träffa på erfarna och etablerade byggnadsarbetare från andra generationer. Enligt Thomas Fürth är det troligt att nykomlingarna kommer att uppfattas som både flummiga och bortskämda. Många av dessa fördomar beror på 90-talisternas stora rörlighet och ombytlighet. Om de inte trivs på ett bygge så kommer de inte tveka att sticka någon annanstans. Och för 90-talisterna betyder det andra delar av världen lika väl som ett annat bygge i Sverige.

- **Det här är en** stor skillnad jämfört med 40- och 50-talister som alltid värdesatt trygghet, både på jobbet och i hemmiljön, mycket starkt. Det är inte så konstigt att de inte förstår sig på varandra, säger Thomas Fürth.

I stora drag är 80- och 90-talister lika. Men den nya generationen går ett steg till. De är mer för att prova på och testa olika jobb och saker, de är mer informationssökande och framför allt mer nätverkande. Det allra viktigaste för 90-talisterna är sociala nätverk i alla former. Oavsett om det är genom onlinespel, chat, på kafé eller på jobbet. De värderar ett bra kompisgäng högt och med 90-talisterna på bygget får ni en välinformerad, teknologisk och flexibel tillgång.

Men var snälla mot dem. För om det inte passar så drar de. ●

40-talisterna, rekordgenerationen. De som föddes efter 1945 växte upp i en tid av välstånd och har präglats av optimistiskt tänkande. De har det generellt bra ställt, är materialistiskt inriktade och är i dag den mest köpstarka generationen. En mycket stark tilltro till kollektivet, facket och folkhemmet kännetecknar 40-talisterna. De förstår sig sällan på ungdomar.

TOLV DOG PÅ BYGGGET 2007

Tolv personer kom aldrig hem från jobbet. De dog i byggolyckor under 2007. Siffran är den högsta på fem år. De senaste tio åren har 90 människor dött på byggen. "Det är något man aldrig vill uppleva", säger Tord Schmidt som förlorade en arbetskamrat.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO RONNY B NILSSON

Dödsolyckorna ökar. Förra året inträffade tolv dödsolyckor i samband med byggnadsarbeten. Det är två fler än året innan. De senaste fem åren har 55 personer dött i byggolyckor. Under en tioårsperiod har 90 människor förlorat sina liv på svenska byggen. En nästan ofattbart hög siffra.

– Målet är att komma ner i noll olyckor. Det är bedrövligt att det händer så mycket och varje dödsfall är ett för mycket, säger Leif Wall, arbetsmiljöombudsman på Byggnads.

Sju av de tolv personer som dog under 2007 avled efter falloolyckor. Två av dem föll när taket de gick på inte höll. Vidare omkom tre byggnadsarbetare i klämolyckor, och två miste livet efter att ha träffats av tunga föremål.

Leif Wall tror att högkonjunkturen, i kombination med stress och många faromoment bidragit till det stora antalet dödsfall.

– Det är viktigt att alla tar sitt ansvar. Framför allt arbetsgivaren som har det stora ansvaret för att göra riskbedömningar och hindra olyckor, säger han.

Dödsolyckorna har ett obeskrivligt pris, både för anhöriga och kolleger. På några sekunder förändras tillvaron.

Betongarbetaren och skyddsombudet Tord Schmidt såg sin arbetskamrat falla mot döden 2001.

– Det är något man aldrig vill uppleva, säger han.

Arbetskamraten omkom vid ett fall på nära sju meter på ett bygge vid kraftvärmeverket i Västerås. Han skulle ta bort en kätting som fastnat, men förlorade balansen och föll ner i källaren till en silo.

– Både vi vanliga arbetare och chefer måste hjälpas åt att hålla koll på varandra på arbetsplatsen. Alla kan göra ett misstag. Ofta ser folk runtomkring att detta kan gå illa, men säger ingenting. Men händer det något får du leva med det resten av livet och med frågorna om vad du kunde gjort, säger Tord Schmidt.

Tords kollega var en rutinerad arbetare och utbildad skyddsombud. De hade arbetat ihop till och från på byggen i cirka 15 år.

Efter olyckan blev alla mer försiktiga. Tord blev senare arbetsskadad och tvingades sluta i förtid. Men händelsen finns för alltid kvar i hans minne.

– Jag vill uppmana alla att använda allt skydd som går; skyddsvästar, linor och fallskydd. Du får ingen andra chans, säger han.

Tingsrätten sa senare i en dom mot en chef att det skulle ha funnits skydd mot fall.

– Det var inte lika vanligt då att man hade säkerhetsväst. Men jag kan tänka i dag att jag borde sagt till att han skulle använda det, säger Tord Schmidt. ●

Flaggan utanför värmeverket i Uddevalla hänger på halv stång efter att en byggnadsarbetare omkommit där den elfte december.

JOBDET KOSTADE DEM LIVET

- **29 mars** Den 20-årige anläggarlärlingen Viktor Rönnerberg från Lögdeå, söder om Umeå, klämdes mellan två tio tons betongblock vid ett kajbygge i Holmsund utanför Umeå. Han blev liggande i iskallt vatten och avled senare av skadorna. Viktor var anställd av NCC Construction som hade hand om arbetsplatsen. Förundersökning pågår.
- **1 april** Vojislav Dzukovski, 45 år, från Hanaskog, omkom när han föll cirka åtta meter på en arbetsplats i Kristianstad. Olyckan inträffade på en söndag då det pågick arbete för att ta av ett tak med asbestplattor och pannor på en gård. Den omkomne gick igenom taket, där undertak saknades, och föll ner i ett betonggolvs. Förundersökning är nedlagd.
- **4 april** Den 28-årige byggnadsarbetaren Niklas Johansson, från Norrköping, klämdes ihjäl av lastaren på en bobcat. Olyckan skedde i Norrköping, vid transport av rivningsmaterial. När Niklas Johansson skulle gå ur maskinen trampade han på pedalen som höjer lastaren. Denna höjdes och han klämdes mellan lastaren och hytten. Han var anställd av Betong Demol AB. Förundersökning pågår.
- **19 april** Hissmontören Kjell Sundström, 40 år, från Motala klämdes till döds när hissen kördes ner i botten av hisschaktet där han arbetade, på en byggarbetsplats i Eskilstuna. Det hände i samband med slutmontering av schaktväggar. Montören höll på med borrning. Han var anställd av Motala Hiss AB. Förundersökningen är nedlagd.
- **16 maj** Den 26-årige byggnadsarbetaren Rafal Fryc från Malmö omkom vid ett fall på åtta meter. Han skulle ta emot plåtprofiler och stod på taket till en lagerbyggnad. Han trampade på eternitskivor och gick igenom taket. Han utförde arbete åt en plåtslagarfirma och lade tak på en byggnad på ett industriområde i Dalby utanför Lund, då han föll. Förundersökning pågår.
- **4 juli** Bengt Knutsson, 58-årig egenföretagare från Lidköping, avled efter att ha fallit cirka tio meter från ett tak på en lantgård utanför Lidköping. Han landade i ett betonggolvs. Bengt Knutsson skulle lägga takplåtar på taket. Förundersökningen är nedlagd.
- **9 juli** Crister Valfridsson, 38 år, omkom efter att ha fallit fyra meter. Olyckan inträffade på Strängbetong utanför Örnsköldsvik, där Crister Valfridsson var med och skar ner en gammal betongblandare till järnskrot. En skopa skulle sättas emot en öppning i väggen och ta emot last. Men när olyckan skedde fanns där ingen skopa. Den omkomne var anställd av LM Industrirör i Långviksmon AB. Förundersökning pågår.
- **18 juli** Den 33-årige byggnadsarbetaren Fredrik Andersson, Sala, omkom när han föll cirka tio meter i samband med takläggning utanför Västerås. Han var anställd av Montage Consult Produktion och fäste takplåt över en ishockeyplan som byggts om till inomhus-hall. Förundersökning om olyckan pågår.
- **8 augusti** Byggnadsarbetaren Curt Norrby, 62 år, omkom efter att ha fallit sex meter i samband med ställningsbyggande. Olyckan inträffade på en arbetsplats i Stockholm och han var anställd av P.J Byggnadsställningar AB. Förundersökning pågår.
- **9 augusti** Ställningsbyggaren Jonas Vernerström, 36 år, från Haparanda omkom då en hydraulhammare föll från en pålkran och träffade honom i bröstet. Han fick 1,6 ton tungt hammarstål över sig. Han var anställd av Bygg, Värme, Mark Contracting AB, ett uthyrningsföretag. Förundersökning pågår.
- **18 augusti** Den 64-årige byggnadsarbetaren Henrik Lindahl, Arvika, avled efter att ha träffats av ett skåp i huvudet i Arvika simhall. Han jobbade tillsammans med en kamrat för att flytta omklädnings-skåp för att komma åt ett ventilationsschakt, när ett av skåpen tippade och träffade honom i huvudet. Skadorna blev så allvarliga att han avled dagen efter. Han var anställd på Peab. Förundersökningen är nedlagd.
- **11 december** En polsk byggnadsarbetare avled efter att ha fallit nästan 17 meter på ett värmeverksbygge i Uddevalla. Han skulle gå för att leta efter en sladd. När han inte kom tillbaka letade arbetskamraterna efter honom och hittade honom i ett schakt till ett trapphus. Den omkomne var anställd av den polska isoleringsfirman Termoizolacja. Byggnadsarbetaren har inte kunnat få närmare besked om hans identitet. Förundersökning pågår.

HANS STRESS SKAPAR LUGN

Takplattorna har precis kommit. Nu ska de upp. Snabbt. Undertaksmontören Niklas Herbertsson och hans kollega har just fått veta att de har tio toaletter mer än beräknat att hinna med, de behöver nästan trolldom med knäna. Allt för att skapa en lugn miljö och skydda hörseln hos barn och personal på Torparskolan i Växjö.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO MATS SAMUELSSON

En pytteliten toastol vittnar om att det snart blir liv i luckan med höga ljudnivåer och barnskrik. Därför finns undertaksmontörerna på plats. Genom att bygga bort bullret ska Thomas Johansson, 44 år, och Niklas Herbertsson, 21 år, rädda hörseln på såväl skol- och dagisbarn som vuxna.

– Man hör när vi behövs, säger Thomas Johansson, som med van hand fäster skenor och akustikplattor som gör att ljudet från små gälla barnröster, stöj och stim, får en mer behaglig volym.

Det är fredag förmiddag och renoveringsarbetena pågår för fullt på Torparskolan i Växjö. I dag hörs mest hammarslag i den tömda skolan, men sedan ska förskole- och lågstadieskolor flytta in.

Skolor är vanliga arbetsplatser för montörerna. För, precis som bland byggnadsarbetare, är det vanligt med hörselskador bland skolpersonal. Orsaken är höga ljudnivåer.

- Folk tänker nog inte på när vi har varit där och det fungerar. För då är det en bra ljudnivå, säger Niklas.

Hela hans arbetsdag handlar om akustik, som betyder läran om ljud. Jobbet som undertaksmontör består av att sätta upp bärverk och akustikplattor.

Om du ser en person som ideligen går med blicken fäst mot taket, är det nog en undertaksmontör. Både Thomas och Niklas kollar ofta in kollegernas jobb.

– Man ser efter om skenor är raka eller hur någon till exempel gjort en speciallösning vid ett fönster. Man får lite idéer hela tiden, säger Thomas.

Han har jobbat i yrket sedan 1983, med undantag för några år som pappläggare. Thomas och Niklas bygger ofta i offentliga miljöer som skolor, sjukhus, industrilokaler eller kontor. De jobbar både med nybyggen och renoveringar.

Undertaksmontörerna blir inte bara experter på det tekniska i sitt eget jobb, utan också på ljud. Undertaket är precis vad det låter som – ett extratak. Det består av plattor av olika slag, beroende av vilket ljud som ska dämpas. Plattorna har den fiffiga funktionen att ljudet åker upp och stannar mellan undertaket och overtaket, och på så vis dämpas det.

Bullerskador är ett alltmer uppmärksam-

FAKTA TORPARSKOLAN

Vad gör de? Sätter akustikplattor på Torparskolan i Växjö.

Vilka bygger? Växjö Inredningsmiljö som killarna är anställda av är underentreprenörer på bygget. Beställare är VöFAB, Växjö Fastighetsförvaltning AB.

Hur mycket tjänar de? Lönerna ligger på cirka 140 kronor i timmen.

mat problem i samhället och det har lett till brist på undertaksmontörer.

– Fast det borde vara akustikplattor på många fler ställen än i dag, säger Thomas.

Förutom att lindra ljudnivån har undertakstillarnas jobb också en annan positiv effekt. Det döljer effektivt ledningar, rör och annat. När de lagt på sina plattor ser det snyggt och prydligt ut, inte en elsladd är i sikte.

– Va, var det tio wc också?

Thomas har fått ett telefonsamtal som vänder de kommande dagarna från stressiga, men möjliga att klara, till divisionen trolle med knäna för att hinna i tid. Det är ett jobb på ett annat bygge som skulle bestå av tio badrum. Nu får de plötsligt veta att där också finns tio toaletter som ska ljudisoleras. Både detta och hela skolan ska vara klart på några få dagar.

Byggbranschen är totalt uppstressad. Det drabbar undertaksmontörerna som kommer sent in i byggkedjan. Deras egen tid kortas av andras förseningar, samtidigt som andra yrkesgrupper ska in. Thomas ger ett lugnt intryck, han jobbar metodiskt och skojar lite, även om det är stressigt.

– Men det har hänt att jag har vaknat på natten och börjat fundera på hur vi ska lösa det för att få tiden att gå ihop, säger han.

Sammanhållningen är viktig och de har kul ihop. Thomas har lärt upp Niklas, som från början utbildade sig för datorer. De har nu jobbat ihop i ett par år och är så vana att de knappt behöver prata med varandra för att veta vad de ska göra.

Niklas arbetar i ett rum och Thomas i ett annat, där han sätter fast de sista takskenor. Där ska han sedan fästa de fyrkantiga akustikplattorna som är gjorda av pressad isolerull. Knepigast är att sätta skenor rätt så att utrymmet passar och speciellt att få till det runt fönster, öppningar och utrymmen med nivåskillnader. Bilen med leveransen av plattor har blivit försenad.

– Nu är den vid Teleborgs slott, rapporterar Thomas.

Och snart är den första av plattorna på plats i taket.

Det är mycket arbete ovanför axelhöjd. Värst är att limma plattor.

– Men ni har i alla fall allt ert vid taket, säger rörmontören Jan Danielsson. Han installerar det lilla handfatet och toaletten och är van att ligga på knä och jobba. Eller att krängla sig runt i andra lustiga arbetsställningar.

– Det är sällan man har haft rätt arbetsställning. Visst är jag lite stel om axlarna,

Thomas Johansson

Niklas Herbertsson

men jag har klarat mig förvånansvärt bra, man får försöka växla lite med jobben, säger Thomas.

Att han har klarat kroppen tror han kan bero på att han har tränat fotboll i alla år, vilket gett styrka och kondition. Också Niklas spelar fotboll, även om en skada från en match gör att han hamnat i en flera år lång rehabilitering. Men fotbollsintresset gör att det knappast är brist på samtalsämnen under rasterna.

Även om undertaksmontörerna ofta bara är två åt gången, så saknar de inte arbetskamrater. På skolan har det varit fullt med olika yrkesgrupper och de får pussla lite för att komma i fas. Men just att hela tiden träffa

nytt folk är det som både Niklas och Thomas tycker är allra roligast med jobbet, liksom att det är fritt.

– Rent jobbmässigt är det roligast att sätta bärverket. Då får man tänka till lite, säger Niklas.

På Växjö Inredningsmiljö jobbar omkring 15 undertaksmontörer. Men det är framförallt Thomas och Niklas som jobbar i Växjö och där finns gott om jobb. Kronoberg har konstant haft lägst arbetslöshet i landet i byggsektorn och branschen skriker efter folk.

– Förr reste jag hela tiden, men det är bättre att vara på hemmaplan, säger Thomas som har familj med tre barn. ●

De bygger för bra ljud. Jobbet är roligt och fritt tycker Thomas Johansson (överst). Han och Niklas Herbertsson (till höger) sätter skenor till akustikplattor. Svårast är att få diagonalen rätt mellan skenorna, tycker Niklas.

PAPPA PEAB ÄR STOLT VD

– ser företaget som en familj

I den stora Peabfamiljen stöttar och engagerar alla varandra till stordåd. Det är chefen Mats Paulssons bild av byggjätten med 12 000 anställda. Men Mats är besviken på att Byggnads inte är tillräckligt lyhört för vad familjen Peab behöver för att utvecklas.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO MAGNUS TORLE

Peabs vd Mats Paulsson är en man med stadig och intensiv blick, normalt sett. Men mitt under ett samtal med en lärare på Peabskolan börjar hans ögon flacka, upp mot väggen.

– Så kan vi inte ha det, säger han plötsligt.

Två klockor på den gula tegelväggen har fångat hans uppmärksamhet. Den ena är snart halv elva, sekundvisaren hackar sig stadigt framåt mot nya tider. Den andra står på tio över tre och verkar inte ha någon ambition att ta sig vidare.

– Ta ner klockan som står. Vi kan inte säga till eleverna att de ska hålla tiden och prata om ordning och reda och sedan ha en klocka som står still, säger Peabchefen. Sättet han säger det på visar att han inte är van att bli motsagd, och han blir det inte nu heller.

Peabs byggskola finns på den nedlagda flygflottiljens område utanför Ängelholm. Ett tjugotal av skolans nästan 100 blivande

byggnadsarbetare lägger plattor, knyter väggarmering och kryper på papptaket till en friggebod när högste chefen kliver på.

Mats Paulsson trivs bland Peabs framtida hantverkare. Tidigare på morgonen, på Peabs huvudkontor i Förslöv i Båstads kommun, har han sagt att de som går bygglinjen efter bra betyg i grundskolan inte blir byggnadsarbetare.

FAKTA MATS PAULSSON

Jobb: Vd och storägare i Peab.

Ålder: 63 år

Familj: Sambo. Har två vuxna söner från ett tidigare äktenskap, Fredrik och Stefan, som båda är storägare i Peab.

Bostad: Villa vid Skålderviken i Skåne, nära barndomshemmet.

Bil: Tre bilar och två motorcyklar.

Inkomst: 3,9 miljoner 2006.

På friggebodens tak, bakom Mats Paulsson, kryper några av Peabskolans elever utan fallskydd. Peabchefen noterar inte olycksrisken.

– Det hörs väldigt konstigt det jag nu säger men de vill inte göra vilka jobb som helst, de tycker de kan för mycket och det kan vara farligt, förklarar han på väl bevarad Förslövsdialekt.

Det är orsaken till att hälften av ungdomarna på Peabskolan är elever som inte klarat grundskolan fullt ut. Men många av dem har redan efter ett halvår godkända betyg i kärnämnen på gymnasienivå.

Beröm blandas med tydliga gränser och tuffa krav. Precis som det ska vara i en väl fungerande familj, konstaterar storpappa Mats, stolt över att hans idé blivit verklighet. Han ser gärna sin (och storebror Eriks) skapelse, byggjätten Peab med 12 000 anställda, som en enda stor familj.

Peab är ett stort familjeföretag, säger han, som består av många små, lokala byggföretag. Han beskriver engagerat hur det går till när de anställda tillsammans, alla yrkeskategorier

inräknade, sitter med en bunt ritningar och bestämmer hur de ska bygga ett hus så bra och billigt som möjligt.

Framgången beror på de tusentals duktiga och engagerade medarbetarna som tar sig an utmaningar. Som till exempel att få klart en ny tennisanläggning med inbyggt hotell i Båstad lagom till turneringen sommaren 2007.

– Vi byggde på rekordtid, alla sa det går inte. Men jag kan säga att det klarade vi helt och hållet på grund av våra medarbetare. De tittade inte på klockan utan på att det här har vi lovat, nu ska tennisen i gång och det är en skandal om inte det här är färdigt, säger Mats.

– Och tillika lägger Byggnads in en strejk i alltihopa.

Det är strejken, när Byggnads i vårens avtalsrörelse bara tog ut Peabbyggen i konflikt, som gör att han gått med på att träffa Byggnadsarbetaren. Han är arg och besviken på Byggnads, som han tycker att Peab gått ”hand i hand” med tidigare. Nu vill han

PORTRÄTTET

slå fast att Byggnads måste bli mer lyhört. Han återkommer dit gång på gång i samtalet.

Så det måste han få utveckla. Men först sedan bilden av Peabchefen fått lite skarpare konturer.

Bröderna Erik och Mats Paulsson, 65 respektive 63 år, är lantbrukarsöner, uppvuxna på Bjärehalvön på en bördig sluttning ned mot Skälderviken. 1959, när Mats var 14 år, började de gräva diken och köra latrin åt traktens bönder. Verksamheten växte och när byggkrisen kom på 1990-talet var Peab redan ett storföretag.

– Jag hade tänkt dra mig tillbaka då, innan krisen. Vi hade anställt vd och allt var klart. Men jag såg att här måste tas nya tag. Då gick jag in och det ångrar jag inte, säger han.

På 1990-talet växte Peab genom uppköp, samtidigt som byggkrisen tvingade fram stora uppsägningar. Det var Mats jobbige år, säger han.

Med facit i hand kan han ändå konstatera att Peab gick stärkt

” Jag hade tänkt dra mig tillbaka då, innan krisen. Men jag såg att här måste tas nya tag. Då gick jag in och det ångrar jag inte.”

ur krisen. Koncernen fortsatte växa. Tillväxten medförde att Erik tog hand om fastighetsimperiet. Det var påståenden om korsvis ägande som fick dem att besluta sig för att gå skilda vägar. Men fortfarande är de båda tillsammans engagerade i fritidsanläggningar i stor skala.

Mats håller i byggverksamheten i Peab. Han är en respekterad och inflytelserik aktör i svenskt näringsliv. I Båstads kommun rent av så inflytelserik att kritiska röster säger att de kommunala besluten fattas på Peabs huvudkontor.

Resan har gått från dikesgrävning till golf på banor som Peab byggt. Numera kan Mats bjuda Peabstyrelsen på förfriskningar efter mötena hemma i villan Ekhaga, med bedårande utsikt över Skälderviken. I folkmun kallas Ekhaga, med en rätt träffsäker beskrivning, för Southfork efter familjen Ewings ranch i tv-såpan Dallas.

Passionen för att åka tvåhjulning kan han nu tillfredsställa med stil. Han har två Harley Davidson att välja mellan.

– Jag gillar att köra motorcykel. Det har jag gjort sedan jag var tolv, säger han.

Mats Paulsson är alltså en tuff, framgångsrik ledare. Personaldirektören berättar om medarbetarenkäter som ger glimrande

betyg åt hans ledarskap. Personer som känner honom som företagsledare berättar för Byggnadsarbetaren om ett otroligt engagemang, ibland så starkt att han har svårt att lyssna.

Med den bakgrunden återvänder vi till strejken. Våren 2007 tog Byggnads ut 800 Peabanställda på 46 byggen i strejk, för att trycka på Sveriges Byggindustrier (BI) i avtalsförhandlingarna.

– Jag vill börja med att säga att det är väldigt viktigt att Byggnads finns. Vi har jobbat hand i hand till mitten av 1990-talet.

MATS PAULSSON OM ...

... arbetskraften: ”Principen är egna, välutbildade anställda. Målet är att de anställda ska äga halva Peab och därmed bli engagerade. Deras trygghet ska garanteras genom att de sparar sin Peabbonus i pensionsfonder.”

... byggandets industrialisering: ”Det går att spara 20 till 30 procent på ökad industrialisering av byggandet. Byggföretagen måste satsa på seriebyggande om inte industrin ska ta över byggandet.”

... arbetskraftsinvandring: ”Vi ska inte stoppa någon men alla på en arbetsplats måste tala samma språk. Förstår de inte varandra blir det olyckor och sämre kvalitet.”

SÅ SNACKAS DET OM MATS PAULSSON

”Mats Paulsson och Peab betyder mycket för kommunen som den tredje största arbetsgivaren. Men jag har inte märkt av att han styr även om jag vet att det finns de som anser det. De var med och räknade på tunnelbygget 1992 och 1996 men som det blev ska de nog vara glada att de inte fick jobbet även om det måste ha varit en besvikelse då. Södra mynningen kan de ju nästan se från huvudkontoret.”

Bo Wendt, tunnelkontrollant vid Hallandsåsbygget och lokalpolitiker i Bjärepartiet.

”Jag känner inte Mats Paulsson så jag avstår från att försöka ge någon bild av honom. Jag är inte så förvånad över hans starka reaktion på att Peab blev uttagna i strejken. Det är väl en naturlig reaktion. Men jag ångrar inte att vi gjorde så, gjort är gjort. Jag hoppas att vi ska kunna komma tillbaka till normala relationer igen.”

Hans Tilly, Byggnads ordförande.

”Jag vet inte så mycket mer om honom än att han är högste chefen. Men det kommer så mycket nytt som konvertibler och så, så visst pratar vi en del om sådant som han bestämmer om. Konvertiblerna (rätt att köpa aktier till en förutbestämd kurs, redaktionens anmärkning) klarar jag mig nog utan, jag litar som inte riktigt på det där. Bonusen var bra men nu har de ändrat och sätter in pengarna i pensionsfonder och det är mindre bra.”

Robin Wingbäck, Peabanställd snickare i Kiruna.

16-åringarna Johan Nilsson (i mitten) och Erik Jörnevi får hemdatorer om de börjar på Peab efter skolan. Det lovar Peabs vd (se nyhetsartikel på sidan 32).

Då började Byggnads hamna snett, anser Mats. I samband med uppsägningarna ville Peab behålla yngre medarbetare och förtidspensionera äldre. Byggnads sade nej. Nästa fel var Byggnads ståndaktiga motstånd mot företagsvisa bonuslöner, som det lönesystem Peab ännu inte kunnat införa fullt ut.

Argument som att Peablönerna, enligt statistiken, ger lägre lön än byggbranschens lagackord avfärdar han.

– Vi ska inte sänka deras löner. Tvärtom.

Och så kom strejken.

– Varför bara Peab? Inte ett ord till förklaring har jag hört från Byggnads, säger Mats Paulsson.

– Det visar att Byggnads inte är lyhört. Inte ville de anställda strejka. Byggnads lyssnar inte på sina medlemmar.

Själv är han säker på att han vet vad de Peabanställda byggnadsarbetarna vill. På frågan hur han kan vara så säker blir svaret:

– Det är enkelt, jag är lyhörd. ●

... arbetstiderna: ”Det är ett stort problem. Beställare ringer nu och säger att i dag började de inte jobba förrän kvart över sju. Då blir jag ledsen. För det är ju mig de anklagar, det är ju Peab och det är jag.”

... gubbdominansen på bygget: ”Fler kvinnor behövs. Men vi måste ta hand om dem bättre.”

... ordning och reda: ”Förr talade man lite föraktfullt om bilhandlare. Nu är det byggbranschen som står vid skampålen. Det måste vi ta tag i. Vi har idbrickor, säkerhetsbolag och hårda krav på underentreprenörerna.”

... att köra Harley Davidson: ”Likheter med att leda ett stort företag är att det är bra att vara lite försiktig och känna sig för om man inte känner vägen.”

Åtta tusen lämnade Bygg

Förbundet satsar 20 miljoner kronor på att värva nya medlemmar

Medlemstapp/

Förra året blev ett svart år för Byggnads när det gäller antal medlemmar. Det har varit strömhopp från förbundet. Och det är främst unga och gamla som lämnar facket.

8 014 yrkesaktiva medlemmar i Byggnads – cirka tio procent – valde under 2007 att lämna förbundet. Det innebär att 86 171 yrkesaktiva byggnadsarbetare var med i Byggnads den sista december förra året.

Flykten från Byggnads har pågått under hela året, men avhoppningstakten har mattats av något under slutet av året.

Men så sent som i december valde 762 yrkesaktiva medlem-

mar att gå ur förbundet. Följdriktigt noterades därför årets lägsta medlemssiffra på årets sista dag.

Det är främst unga personer under 20 år, och äldre än 55, som har valt att lämna förbundet.

Orsaken till de stora avhoppningen – som för övrigt har drabbat de flesta fackförbund – är med största säkerhet de höjda avgifterna. Bland annat den särskilda finansieringsavgiften till a-kassan på 250 kronor som riksdagen införde den första januari 2007.

Den särskilda finansieringsavgiften sänktes dock med sju kronor den första januari i år, till 243 kronor.

CENNETH NIKLASSON

Miljonsatsning på värvning

Nya medlemmar/

Medlemstappet har bland annat lett till att intäkterna minskar dramatiskt. För att vända trenden satsar nu Byggnads 20 miljoner kronor på att värva nya medlemmar.

Medlemstappet innebär att Byggnads går miste om stora belopp till verksamheten. De 8 014 personer som lämnade förbundet förra året motsvarar minskade intäkter på ungefär 20 miljoner kronor. Förbundet är redan pressat av en besparings- och omställningsplan som det beslutades om på den senaste kongressen.

Om inte trenden vänder finns det alltså risk för nya besparingar.

Därför har frågan om medlemsantalet högsta prioritet inom förbundet. Bland annat har ledningen beslutat om att

satsa 20 miljoner kronor under två år.

– Pengarna ska gå till avdelningarna som ett stöd så att de kan plocka in personer från produktionen som under kortare perioder uteslutande ska arbeta med att värva nya medlemmar på arbetsplatserna, säger Thomas Gustavsson, som är andre förbundsordförande på Byggnads.

Thomas Gustavsson tycker att det är oerhört viktigt att trenden med minskat antal medlemmar stoppas upp och förhoppningsvis vänder uppåt.

– Det handlar inte enbart om ekonomi, utan minst lika mycket om att förbundet är mycket starkare om fler är med. Urholkas anslutningsraden blir vi ett svagare förbund både inom LO-sfären och vid andra tillfällen, säger han.

CENNETH NIKLASSON

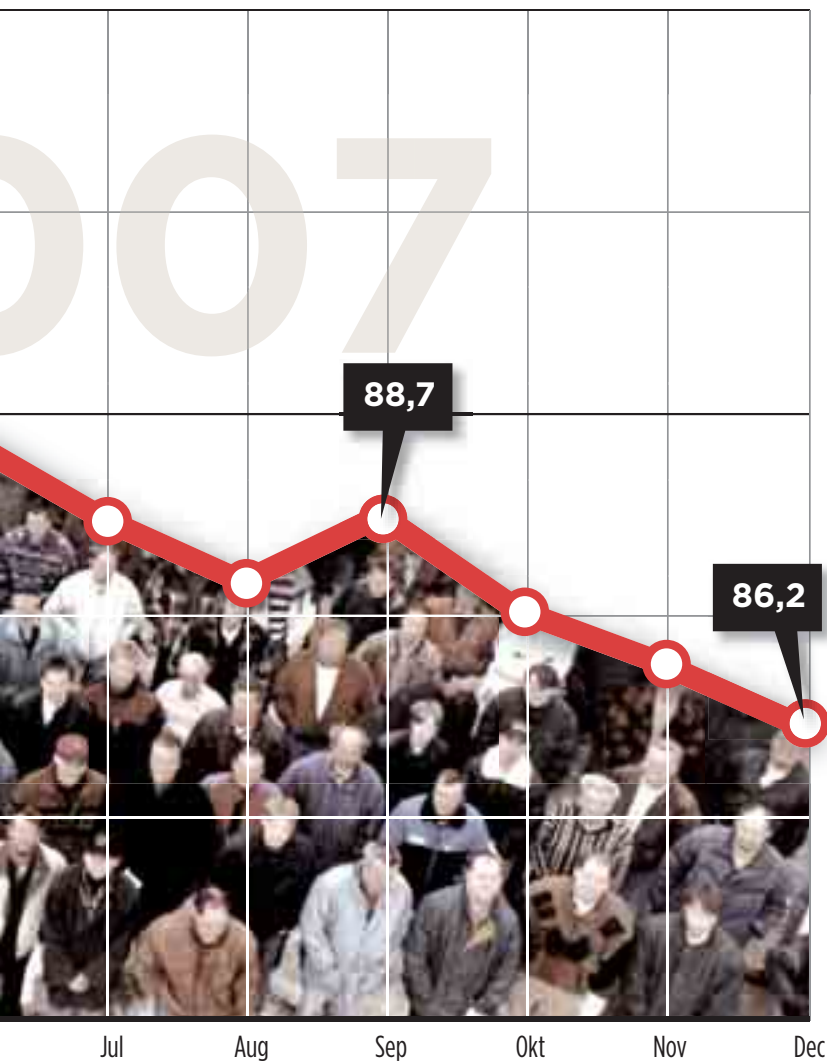
Yrkesaktiva medlemmar i

En tillbakablick visar att medlemsantalet i Byggnads har minskat långsamt under en följd av år. 1997 hade förbundet 105 216 yrkesaktiva medlemmar, år 2000 var siffran nere på 100 967 för att sedan fortsätta ned till 86 171 den sista december 2007.

Byggnads 2007

Byggnads

SVENSKA GRAFIKBYRÅN

I KORTHET

Dödströtade 18 meter

Falloylcka/ En polsk byggnadsarbetare från isoleringsfirman Termoizolacja föll den 11 december så illa att han avled. Olyckan inträffade i Uddevalla. Mannens arbetskamrater hittade honom nere i ett schakt till ett trapphus. Byggnaden var avspärrad för att förhindra genomfart.

- Troligtvis tog han en genväg genom det avspärrade trapphuset. Varför vet vi inte men han föll 18 meter, säger Hans Kirud på Arbetsmiljöverket.

Chefer åtalas för dödsolycka

Åklagare/ En vd och en arbetsledare åtalas för arbetsmiljöbrott efter en dödsolycka i Mellerud. Den omkomne höll på att montera ner ett plåttak när han trampade på lösa takplåtar och föll fem meter ner mot ett betonggol. Olyckan hände i april 2003.

Byggnadsarbetaren var egen företagare och bonde, inhyrd till arbetsplatsen via Vänersborgs Farmartjänst. Entreprenör på arbetsplatsen var Bertil Johansson Bygg AB som också var samordningsansvarigt för arbetsmiljön.

Det är chefsåklagare Barbro Jönsson i Uddevalla som åtar de båda cheferna.

Asbestskydd skyddar dåligt

Arbetsmiljö/ Vanliga, enkla andningsskydd med P3-filter räcker inte vid torr asbestsanering. Det är en av orsakerna till att allt fler svenskar varje år dör i asbestrelaterade sjukdomar. 2006 fick till exempel 136 personer diagnosen mesoteliom,

lungsäckscancer. Allra farligast är saneringen av blå asbest.

Det här visar en ny forskningsrapport från IVL, Svenska miljöinstitutet. Forskarna har jämfört torr- och våtsanering och kommit fram till att våtsanering ger lägre exponering av asbest. I Sverige arbetar man än så länge dock bara med torrsanering av asbest.

Friande dom efter dödsolycka

Frikänd/ En chef frias av Sundsvalls tingsrätt efter en dödsolycka i augusti 2003. Ställningsbyggaren Gunnar Thelin omkom när han föll från cirka tolv meters höjd under en nedmontering av en byggnadsställning. Han arbetade på Hörnvists Ställningsmontage.

Den omkomne saknade personligt fallskydd när han föll. Skydd fanns på företaget, men det är oklart varför det inte användes. De brister rätten tar fasta på är att det inte upprättats skriftliga instruktioner och riskbedömningar. Men rätten friar ändå för att man inte ser det direkta sambandet mellan dessa och olyckan.

Dator till alla Peab-anställda

Personalförmån/ Peab vill utrusta alla anställda, cirka 12 000 personer, med hemdator. Det avslöjar Peabs vd Mats Paulsson för Byggnadsarbetaren.

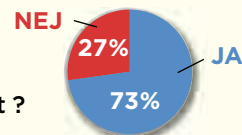
- Det är viktigt att alla kan ta emot information på det här sättet, säger Peab-chefen.

Det som återstår innan Peab-datorn blir verklighet är att reda ut reglerna med Skatteverket. Peabs informationschef, Gösta Sjöström, säger att man räknar med att bli klara under 2008.

NÄTFRÅGAN

Vi frågade: Kommer du att ha jobb under hela året?

I KORTHET

Inget åtal för dödsolycka

Klämolycka/ Det blir inget åtal för hissoolyckan i Eskilstuna i våras, då en 40-årig byggnadsarbetare klämdes ihjäl.

Dödsolyckan inträffade den 19 april på ett bostadsbygge. En hissmontör höll på att montera en hiss och befann sig nere i schaktet när hissen började röra sig nedåt. Han bar hörselskydd och hörde ingenting.

Arbetsmiljöverket konstaterar att arbetsgivaren, Motala Hissar, brustit i sin skyldighet att leda arbetet på ett säkert sätt. Men åklagaren Klas Engdahl väljer att inte väcka åtal för att det inte finns tillräckliga bevis om brott.

Mögel giftigare än vad man trott

Arbetsmiljö/ Inomhusluften i tre av fyra mögelangripna hus innehåller cancerframkallande miljögifter. Det visar ny forskning från Lunds universitet.

Forskarna kan nu, med hjälp av nya analysmetoder, ge en färsk bild av problemet. De nya resultaten visar att exponeringen av mykotoxiner i inomhusluft kan vara 500 gånger högre än man tidigare trott.

Forskarna är oroad, eftersom man vet att toxiner är cancerframkallande.

NCC får böta 25 miljoner

Kartellbildning/ NCC Roads OY och hälftenägda bolaget Valtatie har dömts i den finska marknadsdomstolen (FAC) för ett samarbete i asfaltsbranschen. Det finska konkurrensverket hävdar att det förekommit en nationell kartell inom asfaltsbranschen med marknadsuppdelning och pris- och anbudssamarbete mellan 1994 och 2002.

Twist om ersättning i vvs-avtal

Semesterpengar/ Tvisten mellan Byggnads och VVS-företagen om semesterersättning för

timavlönade vvs-montörer har strandat. VVS-företagen kommer nu antagligen att vända sig till Arbetsdomstolen, AD.

Tvisten handlar om olika tolkningar av avtalet från i våras. Enligt Byggnads ska timavlönade vvs-montörer få 700-1 000 kronor i höjd semesterersättning för 2007. Men VVS-företagen menar att höjningen inte träder i kraft förrän 2008. Drar VVS-företagen tvisten till AD dröjer det innan ärendet avgörs.

Nya basar för EBTF och NBTF

Internationellt/ Sam Hägglund blir ny generalsekreterare på EBTF (Europeiska Byggnads- och Träarbetarefederationen). EBTF företräder bygg-, trä- och skogsfack inom EU.

Sam Hägglund var fram till årsskiftet generalsekreterare i NBTF (Nordiska Byggnads- och Träarbetarefederationen). Den tjänsten tar Byggnads internationella sekreterare Christer Wälivaara över i februari.

19-åring kapade fingrar i byggsåg

Såglycka/ En 19-årig snickare kapade av tumme och pekfinger i en byggsåg. Olyckan inträffade den 5 december på en byggarbetsplats i Umeå. Enligt Sture Hansson, arbetsmiljöinspektör i Umeå, kommer tummen att återställas. Men pekfingeret gick inte att rädda.

- Nej, och det blir ju inte roligare av att han är gitarrist.

Åtalas för stölder på flera byggen

Inbrott/ En 50-årig man åtalas för grov stöld vid flera inbrott som skett på byggarbetsplatser i södra Sverige under hösten. Mannen ska ha stulit verktyg för en miljon kronor.

Kalmar-polisen fick ett tips i samband med ett inbrott på ett bygge. Vid en husrannsakan i mannens bostad fanns stora mängder verktyg. Mannen åtalas nu för sammanlagt nio inbrott. Han förnekar dock brott och skyller på en kompis.

Gästarbetares död utreds inte färdigt

- kräver för mycket resurser

Oskar Stanko såg sin pappa falla och dö. Trots det blir han inte kallad som vittne. I nummer 8/2004 mötte Byggnadsarbetaren familjen Stanko i Polen.

Svinesundsolyckan/ Det blir ingen rättegång efter dödsolyckan i Svinesund där Jan Stanko, 42 år, dog efter ett fall på 30 meter. Trots att närmare fem år gått sedan olyckan läggs utredningen ned. Utan att vara klar.

Jan Stanko dog i augusti 2003 vid byggandet av den nya Svinesundsbron. Hans 17-årige son Oskar Stanko blev vittne till olyckan. Men den rättsliga hanteringen har dragit ut på tiden och det är en orsak till att utredningen nu läggs ned. Förundersökningsledaren, chefsåklagare Barbro Jönsson, och utredaren, kriminalinspektör Erolid Coleman, anser inte att man hinner göra utredningen klar med förhör utomlands och väcka ett eventuellt åtal innan ärendet preskriberas, vilket skulle ha skett sommaren 2008.

EROLID COLEMAN HAR haft hand om polisutredningen sedan den 27 december 2006. Han har via Interpol sökt vittnen och ansvariga på företag i Tyskland och Polen för att kunna hålla förhör i dessa länder. Förhör som kunde leda till att eventuellt misstänkta kunde pekats ut. Men precis när man stod inför avgörandet att rent fysiskt börja arbeta utom-

lands konstaterades att tiden inte skulle räcka.

Erolid Coleman beklagar det, men ser inte något alternativ. Han tycker samtidigt att det sänder ut helt fel signaler - att en olycka där en utländsk arbetare dödats inte hinner bli färdigutredd. Inte minst eftersom de utländska arbetarna också ökar i antal.

- Det är ett misslyckande. Inte minst med tanke på de anhöriga som gått hemma i över fyra år och väntat, säger Erolid Coleman, som är specialist på arbetsmiljöbrott.

HAN BERÄTTAR ATT ärendet låg hos polisen i Trollhättan i tre år innan han fick över det.

- Jag fick ärendet på tok för sent. Hade jag fått det direkt hade det varit utrett för länge sedan.

Att utredningen dragit ut på tiden har även förundersökningsledaren, chefsåklagare Barbro Jönsson, förklarat med att hon blev inkopplad på ärendet sent, efter att flera inblandade hunnit återvända hem, samt att polisutredarna bytts flera gånger.

Byggnadsavdelning Bygg 6:an Väst är missnöjda med den nedlagda utredningen. Och ser en risk att utländska företag tar det som en intäkt för att inte behöva följa arbetsmiljölagen.

MARGITE FRANSSON

Datainspektionen kritiserar Byggnads

”Kollektivavtal hotar den personliga integriteten”

Lönegranskning/

Det är ett intrång i den personliga integriteten att Byggnads behandlar icke-medlemmars löneuppgifter. Det har myndigheten Datainspektionen beslutat. Byggnads kommer nu att överklaga beslutet.

Efter att det nya kollektivavtalet slöts i våras lämnades en anonym anmälan in till Datainspektionen. Anmälaren hävdade att avtalet stred mot personuppgiftslagen (PUL) och att Byggnads inte har rätt att behandla icke-medlemmars löneuppgifter.

Byggnads hävdar å sin sida att man behöver behandla löneuppgifter för alla byggnadsarbetare, även icke-medlemmar, för att kontrollera att kollektivavtalet följs. Den 17 december fattade Datainspektionen beslut i frågan

och kom fram till att kollektivavtalet strider mot PUL och att det är ett intrång i den personliga integriteten.

Byggnads kommer däremot att fortsätta att granska oorganiserade medlemmars löneuppgifter, men dessa blir då avidentifierade.

– Visst kommer det att försvåra vårt arbete när vi inte har tillgång till namn och personnummer. Beslutet innebär att risken för att inte rätt lön betalas ut blir större, säger Hans Tilly, ordförande i Byggnads.

BO ANTONI, Sveriges Byggindustris vd, säger att Datainspektionens beslut stämmer med vad Sveriges Byggindustrier befarade under avtalsrörelsen i våras.

I slutet av januari kommer Byggnads att överklaga Datain-

spektionens beslut till länsrätten i Stockholms län. Processen kan bli långdragen. Beslutet från länsrätten kan sedan överklagas till kammarrätt och Regeringsrätt.

– Det kan ta flera år. Det gamla

avtalet att granska oorganiserade gäller tills det har kommit en dom som har vunnit laga kraft, säger advokat Peter Kindblom, på advokatfirma Lindhs DLA Nordic.

KATARINA CONNHEIM

FAKTA DET HÄR KAN BESLUTET INNEBÄRA:

- Svårt att få rätt lön för oorganiserade. Arbetsgivare kan exempelvis strunta i att betala avtalshöjningar för oorganiserade.
- Utländsk arbetskraft. Redan i dag är det stora problem att kontrollera om den utländska arbetskraften får rätt lön. När Byggnads inte längre har tillgång till personuppgifter blir det ännu svårare.
- Avtalet urholkas och blir mindre värt. Oorganiserade kan exempelvis begära att inte ta del av övertidsersättningar efter påtryckningar från arbetsgivaren.
- På sikt. Arbetsgivaren kan sänka lönen för oorganiserade och säger upp de organiserade, eftersom de är för dyra. Denna typ av låglönekonkurrens förekommer i USA.

Lindab

Byggnads Borås söker OMBUDSMAN

Arbetsuppgifterna består av mätning, granskning och förhandlingsverksamhet. Till största del inom TBM med placering på Byggnads avdelningskontor i Borås. Du som söker ska ha erfarenhet från arbeten enligt ovanstående såsom lagbas eller liknande samt intresse och kunskap om fackliga och politiska frågor.

Du ska kunna arbeta självständigt under ansvar och kunna uttrycka dig i tal och skrift. Vårt arbete med mätning och medlemservice baseras på datastöd så du bör ha grundläggande kunskaper inom data. Sökande måste även vara beredd att arbeta med andra arbetsuppgifter som avdelningsstyrelsen beslutar om och vi förutsätter att du delar arbetarrörelsens värderingar.

- Tillgång till egen bil krävs i tjänsten
- Lön enligt avtal för funktionär
- Tillträde efter överenskommelse.

Skriftlig ansökan med referenser skall vara avdelningen under nedanstående adress tillhanda senast den 3 februari 2008. Märk kuvertet ”Ombudsman”.

Byggnads Borås
Fristadsvägen 24
50640 Borås

Upplysningar om tjänsten lämnas av: Tomas Lundin 033-20 55 68, 0708-13 51 54. Rolf Andersson 033-20 55 63, 0708-13 61 58. Facklig företrädare är Kjell Storberg 033-20 55 61, 0702-20 06 48

I KORTHET

Fick två kilo järn i huvudet

Byggolycka/ En 45-årig elektriker fick en järnbalk i huvudet på en byggarbetsplats i Göteborg den 21 december. Mannen hade änglavakt och blir med stor sannolikhet helt återställd.

Det var när några hissmonterörer förberedde monteringen av en hiss som de tappade en cirka två kilo tung balk. Den 45-årige elektrikern, som arbetade 20 meter nedanför, fick då balken i huvudet.

Flera bygginbrott under julhelgen

Stölder/ Flera byggen har drabbats av inbrott under julhelgen. Verktyg för hundratusentals kronor har stulits.

Strax före jul stals apparater från en verktygsvagn på ett bygge i Skellefteå. Enligt polisen var värdet för verktygen cirka 12 000 kronor. Ungefär samtidigt slog andra tjuvar till på ett Peab-bygge i Degerfors. De kom över elverktyg.

Och någon gång runt jul drabbades ett betongföretag i Gnesta av inbrott. Kapar, slipar och andra verktyg stals till ett värde av cirka 300 000 kronor.

Hårdare tag mot svartjobben

Arbetsmarknad/ Regeringen vill införa åtgärder mot svartjobb på byggarbetsplatser.

En utredning som tillsätts ska se över tre förslag: införa personalliggare på byggarbetsplatser, att Skatteverket ska kunna göra oannonserade kontrollbesök, och att införa en skattcentral på internet där arbetsgivaren rapporterar in skatter och avgifter för anställda varje månad.

Finansminister Anders Borg (m) hoppas att arbetet ska komma i gång nästa år.

Uppsagda - trots högkonjunkturen

Uppsägningar/ Elva bergarbetare sägs upp på Skanska i Stockholm trots rådande hög-

konjunktur. Bergarbetaren Emil Nilsson blev uppsagd efter tre månaders bergjobb.

- Vi var lovade jobb hur länge som helst. Det blev en fin julklapp, säger Emil Nilsson.

Skanska hävdar att uppsägningarna sker på grund av arbetsbrist. Men även om Bengt Ekström, mb-ledamot i Skanska, skrivit under förhandlingarna med Skanska reagerar han.

- Det är väldigt konstigt när det är högkonjunktur och företagen skriker efter folk. Då borde de investera i gubbarna i stället, säger han.

Flera olyckor i Hallandsåstunnel

Arbetsmiljö/ Antalet olyckor på Hallandsås har ökat det senaste året, och är fler än de uppställda arbetsmiljömålen.

Under 2006 skedde 22 olyckor per miljon arbetstimmar. Under första delen av 2007 var siffran 36. Den allvarligaste olyckan inträffade i maj 2007 när en tunnelarbetare fastnade med håret i ett roterande borrstål i samband med provborring. Banverkets arbetsmiljömål är att antalet olyckor inte får överstiga svenska branschenomsnittet på 9,2 olyckor per miljon arbetade timmar.

Flera allvarliga stenras i Kiruna

Gruvarbete/ Fyra allvarliga tillbud från LKAB:s gruva i Kiruna rapporterades in till Arbetsmiljöverket i början av december. I ett fall lastade en lastmaskinist ut sten när delar av bergsväggen och taket släppte. I ett annat fall hörde en bergarbetare plötsligt en smäll. Sedan flög han. Sammanlagt krävdes fem lastbilslass för att få bort stenen. Mannen klarade sig dock utan skador.

- Det handlar om stora mängder bergas på ställen som oftast redan är förstärkta. Det är rena turen att ingen fått något över sig, säger Jan Andersson på Arbetsmiljöverket i Luleå.

LKAB och underentreprenören Bergteamet ska nu utreda mer detaljerat vad som hänt.

Gästarbetares löner betalas ut i Kina

Byggnads: "Omöjligt att kontrollera"

MATS SAMUELSSON

Två byggnadsarbetare på Fanerduns mässhallsbygge i Kalmar.

Gästarbetare/

Byggnads i Kalmar har fått kvittenser på utbetalningar i Kina till ett nittiotial hemresta kinesiska byggnadsarbetare. De som jobbar kvar ska få löner innan de reser hem.

Enligt en tidigare överenskommelse mellan Byggnads och Fanerdun skulle arbetarna från och med i höstas få alla pengar utbetalade på svenska bankkonton. Men under hösten betalades inga löner ut alls. Samtidigt reste 93 kinesiska arbetare tillbaka till Kina. Byggnads krävde överläggningar om lönerna och om avtalsbrott.

- Nu har vi fått bankkvittenser på att pengar är insatta på personkonton till arbetarna i Kina. Men jag är skeptisk till att de får behålla hela lönen. De får säkert betala tillbaka en del. Tyvärr är det omöjligt för oss att kontrollera om det sker, säger Morgan

Nyberg som är ordförande för Byggnads avdelning i Kalmar.

Enligt honom ar arbetarna under hösten fått ut vardera ett förskott på cirka 9 000 kronor som en slags fickpeng, vilket sedan dragits av från lönen. Kvar på Fanerduns mässhallsbygge finns nu ett fyrtiotal arbetare.

- De ska ha ut sina löner i januari innan de reser hem till det kinesiska nyåret, säger Morgan Nyberg.

I skrivande stund väntar också överläggningar mellan facket och koncernchefen Jinxing Luo om skadestånd för avtalsbrott, och straffavgift för felaktigt övertidsarbete.

MARGITE FRANSSON

LÄS MER

www.byggnadsarbetaren.se
Senaste nytt om följetongen Fanerdun i Kalmar.

Annons
Itex

1 Gjutformar. Byggmaterial av fiberarmerad betong massproduceras sällan utan tillverkas och formas helt efter beställarens önskemål. Gjutformarna bygger man av en stålram runt en form av plywood eller glasfiber. I formarna på bilden ska det gjutas balkonggolv.

2 Fibrer. Det här är själva armeringen i glasfiberarmerad betong. Varje glasfibertråd är 1 mm tjock och innehåller i sin tur 100 trådar. Viktiga egenskaper hos fibrerna är att de är sega och på så vis bidrar till hållbarheten i den färdiga produkten.

TUNN TRÅD GÖR BETONGEN STADIG

Glasfiberarmerad betong är ett formbart och hållbart byggmaterial som kan användas för väggbeklädnad, balkonger och till och med båtskrov. Men än så länge är materialet både dyrt och osäkert till större konstruktioner.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO EWA LEVAU

Fiberarmerad betong är hetare än någonsin. I många länder forskar man i dag om materialets egenskaper och utvecklingsmöjligheter. I september 2007 byggdes i Tyskland en cykelbro, helt och hållet av kol- och glasfiberarmerad betong. Nio meter lång och två och en halv meter bred är bron endast tre centimeter tjock och väger bara fem ton.

Ole Brandt, försäljningschef på danska BB Fiberbeton, har fullt upp att göra.

– Balkonger, väggplattor, blomlådor och mycket annat. Fler och fler börjar uppskatta glasfiberarmerad betong till både nybyggen och renoveringar, säger han.

Jämfört med väggplattor av glasfiberarmerad betong är plattor av vanlig betong cirka sex gånger så tjocka och mycket tyngre och till skillnad mot natursten är glasfiberar-

merad betong både billigare och formbarare. Enligt Ole ritas allt fler arkitekter hus med runda former och det enda tåliga väggklädnadsalternativet till fiberbetong är då plåt.

– Men om man väljer plåt får man en massa bockningsarbete, svetsning och fogning som tar tid. Väljer man däremot fiberarmerad betong så får man exakt de bitar man vill ha, färdiggjutna för montering, säger han.

Ole Brandt har tillverkat glasfiberarmerad betong i 30 år och i dag är BB Fiberbeton stora i Sverige och Danmark. De tillverkar uteslutande väggplattor och andra mindre byggdetaljer i glasfiberbetong. Trots att broexperimentet i Tyskland visade att det går att bygga större konstruktioner av fiberbetong så är Ole skeptisk.

– Det är inte ekonomiskt hållbart eftersom

fiberbetong är ungefär tio gånger dyrare än vanlig järnarmerad. Men visst skulle det gå om man använde kraftigare fibrer och tvärarmering av glasfiber, men då skulle man inte tjäna särskilt mycket på storlek och vikt jämfört med den järnarmerade.

Förutom byggprodukter tillverkade företaget 1984 världens största fiberbetongelement: Segelbåten Elvira, cirka 13 meter lång. Efter flera turer till bland annat Gotland och Baltikum blev Elvira en kändis och Ole fick allt fler förfrågningar om han ville sälja båten. Därför tog han för några år sedan det svåra beslutet att skrota Elvira

– Hon började bli gammal och jag kunde inte leva med tanken att någon annan skulle segla henne. Meningen var ju egentligen bara att demonstrera glasfiberbetongens egenskaper. Och nu är det gjort, säger Ole. ●

3 Blandmaskinen. Finkornig betong blandas samman med glasfibertrådar i korta bitar till en seg, lite vattning blandning. Ungefär 5 procent av totalvikten i den färdiga blandningen ska vara glasfibrer.

4 Sprayning. Från blandmaskinen sprayas betongblandningen i formerna med ett tryckluftsmunstycke. För att få glasfibrerna att fläka ut sig och tvinna in sig i varandra tillför en av slangarna vatten med högt tryck. En blivande balkonggolvskena på 12 millimeter sprayas 5-6 gånger. Man börjar med ett tunt lager på en millimeter och ökar sedan successivt tjockleken på varje lager.

5 Rolling. Efter varje sprayning jämnas betongmeten ut med en roller. Det här är också viktigt för att fördela fibrerna jämnt över gjutformen. Om det ser ut att vara tunt med fibrer kan mer läggas på från en tjockare blandning som gjorts för hand.

6 Färdig skiva. När skivorna har torkat lackas de. Här är en färdig balkonggolvskena av glasfiberarmerad betong. Endast tolv millimeter tjock är den ungefär sex gånger tunnare än en motsvarande skiva av järnarmerad betong och minst lika hållbar och tålig.

Bankmannen står säkert på sin stege

● **Som före detta bankman visste Torsten Jonsson vart han skulle vända sig för att utveckla sin egen uppfinning stegstöttan. Efter fem år är den nu färdig att säljas på marknaden.**

Stegstöttan hindrar dels att stegen välter i sidled, dels att den halkar utåt eller välter baklänges. Stöttorna består av två utdragbara ben som monteras på vardera sidan om stegen.

I stöttans överdel sitter en vridbar tapp som träs in i hålet vid någon av stegpinnarna. Tappen fixeras med ett spännband som dras åt mellan stöttan och stegen.

Nertill på de stöttorna sitter en gummiklädd bottenplatta. När man står på stegen och stöttorna belastas, pressas plattorna mot marken och får stegen att stå stadigt.

Bottenplattorna kan också vikas inåt och skruvas eller spikas fast i en vägg. Stegen står då lika stadigt som när stöttorna är vända utåt.

Idén fick Torsten Jonsson för snart fem år sedan när han höll på att bygga ett traktorgarage på sitt lantställe i Faringe utanför Uppsala.

Garaget har ett så kallat mansardtak; ett tak med brutet fall, som han skulle klä med plåt.

Han skulle fästa de yttre nockplåtarna och stod på en aluminiumstege på åtta meters höjd över marken. Då började stegen att gunga och Torsten fick avbryta

arbetet och klättra ner på darliga ben.

– Eftersom jag är två meter lång och väger 135 kilo blev det ett skräckscenario när jag klättrade upp på taket för att skruva fast plåtarna med en batteridrivna skruvdragare, berättar Torsten Jonsson.

Då insåg Torsten Jonsson att han måste förankra stegen på något sätt för att han inte skulle råka ut för en allvarlig olycka.

Först gjorde han två stöttor av virke, 2 x 2 tum, som han spikade fast i väggen. Vid stegen klämde han fast stöttorna med tvingar. På så sätt stod stegen stadigt och gungade inte.

– Nu kunde jag kliva upp på stegen utan att riskera livet, berättar han.

Nu, snart fem år senare, har hans enkla stegstöta utvecklats till en kommersiell produkt som snart säljs i byggvaruhandeln. Tillverkningen sker i Kina, där olika fabriker tillverkar olika delar till stegstöttorna.

Som så många andra uppfinnare har Torsten Jonsson lagt ner tusentals timmar på att utveckla och patentskydda sin uppfinning. En del hjälp har han fått genom Almi i Stockholm.

Sin bakgrund som företagsansvarig i före detta Swedbank hade han stor nytta av. Genom sitt kontaktnät visste han vilka företag han skulle ta kontakt med för att komma i gång med tillverkning och försäljning.

Två bolag med fabriker i Kina,

Torsten Jonssons diagonalstöta får stegen att stå stadigt utan att glida eller välta i sidled. Stegen hindras också från att börja gunga.

Exel OYJ i Finland och Boxbeslag AB Jönköping har hjälpt honom med ritningar och utveckling.

Ett annat bolag som han samarbetar med är Tecgrant AB i Sollentuna. De har hand om tillverkningslicenser för andra steg-tillverkare över hela världen.

Stegbenen är tillverkade av kompositmaterial med glasfiberarmering. Materialet har låg vikt och är mycket starkt.

Stegar av komposit, och av trä, leder inte elektricitet, vilket aluminium gör. Därför har svenska elektriker länge använt trä alternativt kompositstegar till exempel i ställverk där det finns risk

för kontakt med elledningar.

Grundregeln är emellertid att stegar inte ska användas alls vid yrkesmässiga arbeten. I stället ska ordentliga fallskydd som ställningar eller skylift, användas vid arbete på höjder över två meter. ●

KENNETH PETTERSON

TIPSA GREJER & GREPP!

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Stöttorna kan också skruvas fast mot en vägg.

Morfar Conny ser fram emot pensionen, då ska han bygga upp en ny anläggning med barnbarnen Annie och Anton.

Loken och vagnarna är kopior av originalen i skala H 0.

Rallarliv i källaren

Byggnadsarbetaren Conny Ljungblad tonar ned styrkan på taklamporna. Han sätter på strömmen till modelltågbanan och sakta tänds landskapet upp; centralstationen badar plötsligt i ljus och det lyser i stora hyreshus och röda små stugor. Det är, med andra ord, tid för avgång.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO CHRISTER OLOFSSON

Det började som en pojkröm i slutet av 1950-talet. Conny var 10 år och precis som många andra småkillar på den tiden vansinnigt fascinerad och intresserad av modelljärnvägar.

En stor del av veckopengen åkte i spargri-

sen i väntan på det första inköpet.

– Jag fick lite tillskott så jag hade råd att köpa en liten bana med ett lok och några vagnar.

Conny och hans lillebror körde sedan tåg tillsammans, särskilt runt jul varje år.

– Då önskade vi oss delar som vi sedan var

sysselsatta med en tid. Men sedan plockade vi ner allt i kartonger igen.

När Conny flyttade hemifrån delade han och brodern på tågprylarna.

Sedan låg intresset i träda under många år, tills hans familj köpte en villa med källare utanför Varberg.

H O. Ett litet problem för Conny är att det kan vara svårt att tillverka detaljer som har rätt dimension – hur stor ska en kossa egentligen vara?

– Jag fångade upp mitt intresse igen och började bygga en anläggning i källaren.

Nu handlade det om helt andra nivåer av byggande. I stället för en liten ovalbana växte ett helt miniatyrlandskap fram. Fokus hamnade helt på att skapa, inte på att köra. Conny gick från att vara stins till att bli arkitekt.

Landskapet tar upp ungefär tio kvadratmeter av källarrummet. Ungefär tre år brukar han behålla en skapelse innan han plockar ner allt för att börja om. Det är rena rama terapin att bygga nytt. Allt annat är som bortblåst när Conny försvinner in i byggprocessen.

Den nuvarande anläggningen har han haft i ett par år. Bergen är byggda av papper och tapetlim. Tallarna och granarna har stammar av grillpinnar och grenar av najtråd. Bostäderna är för det mesta gjorda av byggsatser.

Det är en lantlig miljö, naturligtvis med en bangård där godsvagnar från Esso och ånglok står parkerade.

Från centralstationen ringlar fyra spår sig ut över landskapet. Det finns ytterligare en station med "Halmstads C" i stora bokstäver på fasaden. Men att Connyns stad skulle vara en avbild av det verkliga Halmstad är helt fel.

– Det är fantasi alltihopa. Jag börjar alltid med att lägga ut spåren så att de passar ihop. Sedan bygger jag upp resten så att det blir en helhet.

Anläggningen kommer troligen få stå på plats tills Conny närmar sig pensionsåldern om ett par år. Då ska han bygga nytt.

– Jag ska försöka föra över intresset till barnbarnen. Jag tänkte att vi skulle skapa något tillsammans. Det är verkligen ett bra sätt att umgås på.

Frågan är om barnbarnen är så intresserade av att bygga. De är mer i stinsåldern och vill nog helst tuta och köra.

– De kommer kanske inte klara av att dra

kablar och så. Många gånger när små barn får modelljärnvägar är det nog egentligen pap-porna som köper till sig själva.

Att det är många äldre som ägnar fritiden åt modelljärnvägar brukar Conny se när han går på "nostalgimässor" där det säljs gamla prylar.

– Mitt senaste köp gjorde jag för ett par veckor sedan. Ett jubileumståg som Märklin gav ut i samband med att de firade 60 år i Sverige.

Conny visar stolt upp kartongen som innehåller Tåg 28702 och tre vagnar: en personvagn i tredjeklass, en resgodsvagn och en kombinerad post- och personvagn. Priset var 3 500 kronor.

Barnbarnen kommer in och vill gärna köra. Annie, nio år, tar på sig en keps av modell stins och sjuårige Anton sätter sig i stolen och tittar förhoppningsfullt på morfar.

– Inte så fort, försiktigt, säger Conny när tågen börjar rulla. ●

Tv-snickare tävlar i Let's Dance

Danstävling/

Snickaren Mats Carlsson från TV4:s Bygglov byter verktygslåda mot danskor. Åtminstone tillfälligt. Från och med januari tillhör han nämligen ett av de tolv tävlande paren i Let's Dance.

När du läser detta har premiären redan varit. För den elfte januari ska den 33-åriga möbelsnickaren Mats Carlsson, som ursprungligen kommer från Surahammar, för första gången äntra det blankpolerade dansgolvet i TV4:s Let's Dance-studio.

Sedan tidigare är han känd som snickare i programmet Bygglov, där har han hjälpt familjer att slutföra renoveringsprojekt av olika slag. Men nu är det alltså nya utmaningar som gäller. När Byggnadsarbetaren får en pratstund med "Bygglovs-Matte" i december har han bara hunnit repetera dans i en vecka. Han låter redan lite trött.

– Vi övar så mycket vi bara orkar. Det blir cirka fem, sex timmar varje dag. Det kommer bli tufft men känns hoppfullt.

Kan du dansa?

– Nej, jag kan ingenting om det här.

Han känner sig dock rätt vältränad från arbetet som snickare.

Förutom förebilden John Travolta är hans främsta dansinspiration Let's Dance-partnern Carin da Silva.

– Hon är världens bästa danspartner. Vi är på samma nivå. Hon är väldigt pedagogisk och duktig. Och så är hon snygg också.

Trots att Mats Carlsson inte hunnit öva så mycket har han två klara favoriter av alla danser som ska övas in. Den tjuvfäktningsspirerade paso doblen, och den höftvickande cha-cha-cha.

Mats Carlsson med danspartnern Carin da Silva.

– Båda de danserna är lite manliga, lite tuffare så där.

I Let's Dance hårdskolas tolv kändisar i dans, tillsammans med var sin professionell partner tävlar de mot varandra.

SANDRA LUND

Arbetare på batteri

Robotkonkurrens/

Asimo klagar inte, behöver ingen lön och kan jobba dygnet runt så länge det finns elektricitet att ladda batterierna med. Den 1,2 meter höga plastroboten kan bära föremål och lära sig känna igen dig.

Honda har jobbat med robotprojektet Asimo i mer än 20 år. Den första generationen var bara ett par ben som kunde gå genom styrning med fjärrkontroll.

Med den senaste generationen har företaget skapat en "människorobot" som rör sig nästan mänskligt.

Asimo kan gå i trappor, köra vagnar och lära sig att på egen hand bära föremål från en plats till en annan.

Med hjälp av inbyggda kameror kan roboten också lära sig hur du ser ut och tilltala dig med namn.

Flera robotar kan arbeta tillsammans, både med människor och andra robotar, och när batteripaketet börjar ta slut går den till närmaste uppladdningsstation, fyller på ström, och fortsätter jobba.

I skrivande stund kan inte Asimo hantera verktyg men enligt utvecklingarna är det bara en tidsfråga. En grupp robotar ska sköta serveringen i ett kafé på Hondas utvecklingsavdelning i Tokyo.

MAGNUS BERGSTRÖM

BÖCKER

När tusen eldar slickar himlen

av Ola Wong

Reportagebok/★★★★

Otroligt intressant om det nya Kina. Journalisten Ola Wong reser runt i landet som är under stark omvandling. Han berättar om priset för ekonomisk utveckling, om migration, miljöförstöring, om den rika eliten.

Ett kapitel handlar om det kinesiska Fanerdunprojektet i Kalmar. MF

I Sveriges väntrum

av Lasse Granstrand

Flyktningreportage/★★★★

DN-journalisten Lasse Granstrand vänder på varje åsikt och sanning om svensk flyktningpolitik. Grundligt, analyserande och välskrivet ur alla tänkbara perspektiv. Viktigt, men mindre sensationshungrigt än mycket annat om flyktningfrågan. ID

Chockdoktrinen

av Naomi Klein

Nutidshistoria/★★★★

Systemkritiska No logos

uppföljare är en imponerande kartläggning, notförsedd i varje påstående, av kapitalismens segertåg genom att söndra och härska med hjälp av chock. Ekonomisk samtidshistoria som ger kunskap, till exempel om Sydafrika efter apartheid. ID

Al-Qaida och vägen till 11 september

av Lawrence Wright

Terrorreportage/★★★★

Lawrence Wright vågar inte lita på att läsaren tycker tillräckligt illa om bin Ladin. Så han talar

om vad vi ska tycka. Till slut gör det att terroristerna verkar mer sympatiska än terroristjägarna på CIA och FBI. Det var nog inte meningen. ID

Eremitkräftorna

av Anne B Ragde

Roman/★★★★

Välskriven släktskildring om tre norska syskon. De väljer helt olika spår i livet men dras till släktgården; en grisfarm i Trøndelag, där den äldre pappan lever på tröskeln till älderdomshemmet. KP

De båda vinnarna i tävlingen "Sveriges snyggaste byggare".

Sveriges snyggaste byggare drar till USA

Skönhetstävling/

Mats Wallentinsson och Jonas Lagerwall har utsetts till vinnare i tävlingen "Sveriges snyggaste byggare 2007". Första priset är en resa till New York.

I New York kommer Mats Wallentinsson och Jonas Lagerwall, som är egenföretagare, bland annat besöka det stora byggnadsprojektet Ground Zero. De visste dock inte själva att de var anmälda till tävlingen.

– En kompis fru hade skickat in bilder på oss. Men när vi har vunnit är det en kul grej som bjuder på en del skrätt för killarna på firman, kompisar och flickvänner, säger Mats Wallentinsson.

Företaget L.Brador, som säljer designade arbetskläder, har arrangerat tävlingen i syfte. Förutom resan har också vinnarna och deras företag MW Fasad AB, som utför mur- och putsarbeten, fått kläder som de under en period ska testa och utvärdera.

KATARINA CONNHEIM

Mästerboxaren vill bygga vidare

Jubilar/

Den gamla mästerboxaren Anders "Lillen" Eklund fyllde femtio år dagarna före jul. Numera jobbar han som snickare.

I en intervju med Aftonbladet inför bemarkelsedagen säger "Lillen", som var sjukskriven för en skada i foten:

– Jag är en vanlig svensk medborgare som vill bli frisk i min fot så att jag kan fortsätta att jobba som snickare.

På åttiotalet blev han Europamästare i boxning två gånger, och vann 19 av 25 proffsmatcher.

– "Lillen" och allt det där, herregud. Den tiden är förbi, det var ett annat liv. Det var ett otroligt äventyr som jag i dag är tacksam över att jag fick uppleva. Nu lever jag på minnena, säger han till Aftonbladet.

Musiken är viktig för Anders "Lillen" Eklund. Han spelar bluegrass i gruppen JoyBoyz.

SCANPIX

AFTONBLADET BILD

”Det är skandal att vi i detta land som gjort sig av med husförhör och häxjakter ändå subventionerar religiösa friskolor.”

Stellan Skarsgård, skådespelare (Ica-kuriren).

”Om jag själv skulle ha rekryterat någon till det här jobbet, skulle jag ha anställt någon som jag”.

Anna-Stina Nordmark-Nilsson, Företagar-VD med självinsikt (Veckans Affärer).

”Det finns inget billigare sömnpiller.”

Carl-Johan Vallgren, författare, om tv:s ekonominyheter (M magasin).

”Det är synd att unga människor känner sig misslyckade för att de inte syns i tv.”

Josef Fares, filmskapare (Ica-kuriren).

SKOJFRISKT OM ELBRIST OCH RENAT

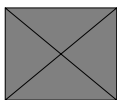
– **Förra veckan** när det var strömavbrott satt jag i hissen i över tre timmar.
– Det var väl inget, jag stod i fyra timmar i en rulltrappa.

– **Nu är det** tredje gången ni står åtalad för vårdslös körning med moped. Ni blev ju

uppmanad att hålla er borta från vägarna.
– Ja just det, domarn. Ända sedan dess har bara kört på trottoarerna.

– **Vad menar** du med att det skulle finnas sprit i grannbyn?
– Det stod i tidningen att vattnet blivit renat.

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till j.b@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

SKIVOR

The Solution
Will not be televised

Soul - Rhythm 'n' blues/

The Solutions andra fullängdare är den klockrena dansgolvsröjaren på partyt med uppknäppta blommiga skjortor, blinkande spotlights och mycket svett. Will not be televised är skivan för alla er som får ryckningar i dansnerven av blotta tanken på Blues Brothers. 60-talsoul blir inte så mycket bättre än så här. Energi, glädje och originalitet – en blivande klassiker. MB

MATLÅDAN

Vitlöksburgare med purjolök (4 pers.)

- 500 gram köttfärs
- 6 finhackade vitlöksklyftor
- 1 hackad gul lök
- 0,5 dl ströbröd
- 1 dl mjölk
- 1 ägg
- 1 tsk worchestershiresås
- 5 stänk tabasco
- 1 msk HP-sås
- ungefär en halv purjolök
- ett knippe gräslök
- 4 dl matlagningssmöre fraiche

- en liten bit mögelost

1 Blanda ströbröd och mjölk, låt svälla fem minuter. Fräs vitlök och gul lök gyllenbrunt, låt svalna.

2 Blanda färsen med löken, ströbröd, ägg och kryddsåser. Salta, peppra. Forma och stek bifvar.

3 Purjolökscreme: Fräs purjo- och gräslök i lite olivolja tills den släppt vätskan. Slå på crème fraichen, koka upp försiktigt. Smula ner mögelosten på slutet. Salta och peppra.

MICKE SELANDER

MATS FOGEMAN

Migration – på vems villkor?

Är det okej att en arbetare från Lettland är mindre värd än en arbetare från Linköping?

Den 18 december bjöd Palmetcentret och Byggnadsarbetarförbundet in till seminarium om migration på Internationella Migrationsdagen. Ämnet var minst sagt högexplosivt då EG-domstolens utslag i Laval-målet kommit timmarna innan.

Migrationsforskaren Lisa Pelling vid universitetet i Wien, berättade att flyktingarna i världen blir färre samtidigt som migranterna, de som bor och arbetar i ett annat land än deras eget, blir allt fler. Under 2006 skickade de hem 276 miljarder dollar till sina nära och kära, mycket mer än det internationella biståndet.

– De är de verkliga biståndsarbetarna, sa Lisa Pelling, som med sina hårt ihopslitna svett-pengar betalar mammans blodtrycksmedicin eller skolvavgifter till småsyskonen, månad efter månad, år efter år.

● En ny underklass

Dagens andra talare var Mats Wingborg, journalist som just nu skriver en bok om migration tillsammans med kollegan Anna-Lena Lodenius.

– Vi har fått en underklass under den vanliga underklassen. Tyvärr är det inte så enkelt att stödja dem. De är ofta skrämde till att inte prata med fack eller myndigheter och är rädda att förlora sitt jobb, sa Mats som själv fått bevittna hur byggnadsarbetare som pratat med facket sedan fått sparken på stående fot. Det faktum att byggbranschen jobbar med många underentreprenörer gör

CHRISTER WÄLIVAARA

● *Oacceptabla arbetsförhållanden för de kinesiska arbetarna på Dragon Gate.*

den dessutom svårkontrollerad.

Christer Wälivaara, internationell sekreterare på Byggnads, gav många exempel på hur utländska byggnadsarbetare utnyttjats av oseriösa arbetsgivare – Fogelsta Säteri i Julita, Dragon Gate i Älvkarleby, Fanderdun i Kalmar, Preem i Lysekil, Stureplan. Fackets anonyma enkäter med utländska byggnadsarbetare berättar om isolering, hemlängtan, språkbarriärer och rädsla för att säga till om bristande säkerhet av rädsla för att förlora jobbet.

● Byggnads tvingade fram avtal

I några fall har dock facket lyckats åstadkomma förbättringar genom utbildningar och återkommande diskussioner. När den kinesiska koncernen Fanerdun exempelvis byggde ett stort företagscenter i Kalmar tvingade Byggnads fram

avtal med en svensk bank så att det skulle gå att kontrollera att de kinesiska arbetarna verkligen fick avtalsenliga löner.

I den efterföljande paneldiskussionen deltog förutom Hans Tilly och Wanja Lundby-Wedin även Karin Ekegren, arbetsmarknadsexpert på Svenskt Näringsliv, Olle Ehrlén, vd på NCC och Gustaf Lind, statssekreterare vid Justitiedepartementet. Diskussionen kom av naturliga skäl att kretsa kring det dagsfärska EU-beslutet i Laval-målet.

Wanja Lundby-Wedin talade om det solidariska ansvaret för varandra: grunden, det självklara, är att ingen diskriminering ska få förekomma på arbetsmarknaden. Då räcker det inte att den enskilde kan hävda

sin egen röst. Då krävs det att alla hävdar rätten för alla. Väljer vi kollektivavtal som modell, måste verkligen alla omfattas av kollektivavtal. Annars måste några dumpa in sig själva på arbetsmarknaden. Fast regeringen och Svenskt Näringsliv ansåg att det är arbetsgivaren som ska bedöma om arbetskraftsbrist på den svenska marknaden förekommer.

● Behov av att tala om migration och integration

I sin avslutning konstaterade Hans Tilly att det finns ett stort behov av att tala om såväl migration som integration.

– Jag är rädd för främlingsfientligheten. Därför måste vi jobba offensivt i de här frågorna, det får inte vara bara en fasad. Vad händer efter Laval-dommen? Sköter vi inte det här arbetet kanske alla är förlorare i dag, sa Hans Tilly.

● Wanja Lundby-Wedin.

Medlemmar i Byggnads får ny förmån

Byggnads har tecknat en inkomstförsäkring med Folksam. Inkomstförsäkringen säkerställer att de som tjänar över 18 700 kronor och upp till 35 000 kronor i månaden får 80 procent i ersättning de första 100 dagarna vid arbetslöshet. Kravet är att man är med i a-kassan. Medlemsavgiften höjs inte med den här förmånen.

● **VILKA OMFATTAS AV INKOMSTFÖRSÄKRINGEN?** Inkomstförsäkringen omfattar alla medlemmar i Byggnads och a-kassan och gäller till och med månaden innan man fyller 65 år.

● **ERSÄTTNINGENS STORLEK** Ersättningen från inkomstförsäkringen grundas på den ersättningsgrundande inkomst

som a-kassan fastställt vid arbetslöshetens inträde. Ersättning betalas ut med ett belopp som motsvarar 80 procent av den ersättningsgrundande inkomsten efter skatt, som överstiger det inkomsttak som a-kassan tillämpar.

● **VILLKOR FÖR ATT DU SKA FÅ ERSÄTTNING**

■ Du måste ha haft ett oavbrutet medlemskap i Byggnads och a-kassan minst 12 månader.

■ Du får inte ha varit arbetslös under kvalifikationstiden.

■ Du måste ha rätt till ersättning från a-kassan och ha blivit ofrivilligt arbetslös.

■ Din ersättningsgrundande inkomst ska vara över 18 700 kr, dock inte över 35 000 kr, per månad.

■ Du får inte vara avtalspensionerad.

● **UNDER HUR LÅNG TID UTGÅR ERSÄTTNING?**

Ersättningen utgår i 100 dagar

(5 karensdagar). Utbetalningen följer a-kassans regler, dvs maximalt fem ersättningsdagar per vecka, 22 dagar per månad.

AUTOGIRO

■ Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 28 januari.

A-KASSAN

■ Ersättning från A-kassan betalas ut den 17, 24 och den 31 januari samt den 7 februari.

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm Tel: 08-728 49 00

STOCKHOLM

Skytteholmsvägen 2, Solna
tel 08-734 65 00 fax 08-734 66 60
byggettan@byggnads.se

Brommasektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.00. Scandic Hotel, t-bana Brommaplan. Sedvanliga årsmötesförhandlingar, val av sektionstyrelse, nomineringar till avdelningsstyrelsen 2008 med mera.

Handensektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.30. Haninge Folkets Hus, Handenterminalen 5, Handen. Tema: Ideologi med Gunder Eriksson, Byggettan, sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Huddingesektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.00 ABF, Kommunalvägen 22, Huddinge. Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Kulturinslag.

Södertäljesektionen: årsmöte 22 jan, kl 16.00. Quality Hotel Park, Saltsjötorget, Södertälje. Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Byggettans omorganisation, ordförande Johan Lindholm deltar.

Jakobsbergsektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.30. Folkets Hus, Kallhäll. Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Johanneshovsektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.30. Farsta Gärd, Farsastigen (invid Farsta IP). Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Märstasektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.00. Nya Kulturhuset, Centralvägen 9, Upplands Väsby. Sedvanliga årsmötesförhandlingar samt medverkan från ABF som talar retorik.

Nackasektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.00. Boo Folkets Hus, Orminge Centrum. Sedvanliga årsmö-

tesförhandlingar och kulturinslag.

Solnasektionen: årsmöte 22 jan, kl 17.00. Byggettan, Skytteholmsvägen 2, Solna, ingång vid Byggettans studielokaler. Sedvanliga årsmötesförhandlingar samt kulturinslag.

Stockholmsektionen: årsmöte 22 jan, kl 17. Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsgat. 2, Stockholm. Sedvanliga årsmötesförhandlingar samt underhållning.

Täbysektionen: årsmöte 22 jan, kl 17. Scandic Hotel, Näsbyvägen 4, Täby. Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Gotlandsektionen: årsmöte 22 jan, kl 18.30. Slitebadens Hotel, Visby. Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

SYDOST

Rådjursvägen 1, Växjö,
tel 0470-73 35 30 fax 0470-202 19
sydost@byggnads.se

Ronnebysektionen: årsmöte tors 7 febr, kl 18.30 i Byggnads lokaler, Kungsgatan 2, Ronneby. Tema: Information av Folksam om avtalspensioner. Sedvanliga mötesförhandlingar. Förtäring vid lämpligt tillfälle.

Ljungbysektionen: årsmöte tors 31 jan, kl 18.30 på Restaurang Köket Ljungby. Årsmötesförhandling.

SUNDSVALL-ÅDALEN

Ö. Långgatan 13 B, Sundsvall
tel 060-64 11 60 fax 060-15 44 78
sundsvall-adalen@byggnads.se

Timråsektionen: årsmöte ons 30 jan, kl 19.00, Bergforsparken.

Härnösandsektionen: årsmöte

ons 30, jan kl 18.30, Parketten.

Sundsvallsektionen: årsmöte tis 29 jan, kl 18.30, Folkets Park lokal K2.

Kramforssektionen: årsmöte 31 jan, kl 18.00 i Lokal expedition Kramfors. Sedvanliga årsmötesförhandlingar, samt därefter Kollektivavtalet vår trygghet! Välkomna, Torbjörn Sundström.

HALMSTAD

Andersbergsringen 104, Halmstad
tel 035-17 41 00 fax 035-17 41 98
halmstad@byggnads.se

Falkenbergsektionen: årsmöte mån 4 febr, kl 18.30 Folkets Hus, Falkenberg.

Halmstadssektionen: årsmöte ons 23 jan, kl 18.30, Rest Jarlen, Halmstad.

Hyltessektionen: årsmöte fre 25 jan kl 19.00. Plats: se kallelse.

Laholmsektionen: årsmöte mån 4 febr, kl 18.30. Vandrarhemmet Laholm.

Oskarströmsektionen: årsmöte tors 31 jan kl 18.30, Alexandra Oskarström.

Varbergsektionen: årsmöte tors 31 jan, kl. 18.30, Folkets Hus, Varberg.

UPPLAND

Portalgatan 6A, Uppsala
tel 018-19 45 00, fax 018-19 45 01
uppland@byggnads.se

Norräljesektionen: årsmöte tis 29 jan, kl 19.00 på Pensionat Granparken i Norrtälje Ärenden: sedvanliga årsmötesförhandlingar med mera.

HÄLSINGLAND

Björnängsvägen 2, Söderhamn
tel 0270-733 50 fax 0270-733 60
halsingland@byggnads.se

Edsbysektionen: medlemsmöte tors 24 jan 2008 kl 18.30, Pizzeria Atlantic. Sedvanliga årsmötesförhandlingar samt lönestatistik och kommande jobb. Välkomna styrelsen/Allan Olsson.

Söderhamnsektionen: medlemsmöte tors 24 jan 2008 kl 18.30, Kulturens Hus Söderhamn. Sedvanliga årsmötesförhandlingar samt lönestatistik och kommande jobb. Dragning på årslotteriet. Välkomna Styrelsen.

Bollnässektionen: medlemsmöte tors 24 jan 2008 kl 18.30, Folkets Hus Bollnäs. Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Nomineringar till avdelningsstyrelsen. Fika vid lämplig tidpunkt. Välkomna /ordförande Stefan Wallin.

NORRBOTTEN

Nygatan 3, Luleå
tel 0920-940 80, fax 0920-948 79
norrboten@byggnads.se

Haparandasektionen: årsmöte tors 24 jan, kl 17.00 i Folkets Hus.
Kalixsektionen: årsmöte sön 27 jan, kl 17.00 på Gästis. Meny Oxfilé.
Överkalixsektionen: årsmöte tors 24 jan, kl. 17.00 på LO-facken.
Övertorneåsektionen: Årsmöte sön 27 jan, kl. 13.00 i Folkets Hus.

Vill du annonsera om möten eller andra aktiviteter?

Mejla: asa.kemkes@byggnads.se

TUFFA BESKED 2007

Så har vi tagit de första stegen in på det nya året. Det känns alltid spännande och lite högtidligt att börja ett nytt oskrivet blad och tillsammans skapa det som ska bli 2008. Vi har många spännande fackliga utmaningar framför oss och kommer säkerligen inte att bli sysslösa.

Innan vi ger oss i kast med framtiden, kan det finnas anledning att reflektera lite kring året som gått. Man kan ju inte säga annat än att året slutade turbulent för Byggnads del. Vi fick beslutet från Datainspektionen angående vår granskningsöverenskommelse med arbetsgivarna, och EG-domstolen kom med sin dom i Laval-målet. Ingen kan påstå att dessa avgöranden gick vår väg.

Däremot vill jag tydligt framhålla att sista ordet inte är sagt och det finns all anledning att hålla debatten levande. Jag tänker ta varje tillfälle att förklara att vi tog fajten för bra villkor i byggbranschen.

Datainspektionens (DI) beslut innebär att vi inte har rätt att få uppgifter från arbetsgivarna om dem som inte är medlemmar i Byggnads. Vi får svårt att kontrollera att våra kollektivavtal efterlevs och det försvårar vårt fackliga arbete. Som jag sagt tidigare kommer vi att överklaga DI:s beslut och då hoppas jag självklart att domstolen gör en annan bedömning.

EG-domstolens dom i Laval-målet har väldigt stor principiell betydelse för hela den svenska arbetsmarknaden och den svenska modellen. Även om domen är komplicerad och det finns flera olika tolkningar av innebörden är en sak tydlig. Domen innebär att en svensk fackförening

inte har rätt att vidta stridsåtgärder mot ett utländskt företag som tänker etablera sig här och som redan har ett utländskt kollektivavtal. Detta innebär att det finns en uppenbar risk för att utländska företag kan konkurrera med lägre löner och vi får då lönedumpning på svensk arbetsmarknad. Det är naturligtvis oacceptabelt att svenska företag på detta sätt riskerar att bli utkonkurrerade och löntagare få sänkta löner.

Detta är nu en politisk fråga och det handlar om att regeringen måste ta initiativ för att våra kollektivavtal ska vara de som gäller på svensk arbetsmarknad

” Man kan ju inte säga annat än att året slutade turbulent för Byggnads del. ”

och försvara den svenska modellen. Döm om min förvåning när arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin direkt sa att han inte kunde se något behov av åtgärder. Så var det med moderaterna som

det nya arbetarpartiet. Ingenting värt när det väl kommer till kritan.

Socialdemokraterna har nu tagit initiativ till en riksdagsdebatt och det ska bli spännande att höra regeringens och socialdemokraternas syn och vilka ställningstaganden man tar. Själva den juridiska prövningen ska också slutligen avgöras i Arbetsdomstolen. Som sagt – sista ordet är inte sagt i denna fråga heller.

Jag känner tillförsikt inför det kommande året. Även om det blåser snåla vindar ibland och det fackliga arbetet är ifrågasatt vet jag att Byggnads står för det som jag tycker är viktigast – allas lika värde. Som ordförande i LO s finaste förbund är det lätt att känna sig stark, stolt och trygg.

HANS TILLY
förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10
Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

...OM FÖRETAGARNA

● Företagarnas vd Anna-Stina Nordmark Nilsson vill ha regler som försvårar blockader mot företag som saknar kollektivavtal så att företagare inte tvingas upphöra med sin verksamhet. Det är tydligen viktigare att driva företag till vilket pris som helst än att behandla människor värdigt. Upprörande.

...OM SVENNIS

● Svennis har stått pall trots att han fick sluta som tränare för det engelska landslaget. Nu har han lyft det engelska klubblaget Manchester City till oanade höjder. Det gäller att med svensk envishet hålla ut och tro på laget. Heja Svennis!

...OM BRUCE SPRINGSTEEN

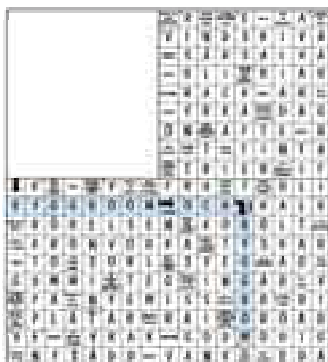
● Det sägs att Bruce Springsteen har blivit mer politisk och samhällskritisk på äldre dar. Det är inte så konstigt, man blir klokare ju äldre man blir och bra musik kommer från hjärtat och alla vet ju att hjärtat sitter till vänster.

ÄR TÄTT SPRUNKAS PÅ PLATS	NÅGOT FÖR FÖTTERNA	KAN MAN VARA I SITT BLIR SPOR	LIGGER I TUSCH ISORT PÅ SPELKORT	KODORD?2 KAN GOLAS UPP					
GRYR HART I BACKEN			ÄRERDEL RINSLIK					BORRER- MAN	
			TITT SOM TÄTT						
MIXTRA MINUT			FYLLER PÅ MOSEL LINDRAR HOGTA						
			BLIR BÄTTRE BLÖT ORDEN						
STREK PÅ LAND FET FIRRE	UTBILDAR FÖR JOBB	HOCKEY- BOBBY						ORERA	
	EPISODER								
					OMNOS	HETTA UPP TAR ETT BLOSS			KAN SLÄCKA TÖRSTEN
									KASERADE LÖN ÖVERFÖR- FRISKAD
FINFÖR- DELAR OCH HUSKORS					KAN MAN FÖRLORA SIKTEN I	SLÄR UPP PORTARNA			
KRAMAS				BALT FARA PÅ VINTERN		BIL FRÅN KOREA KAPSEJSA		GER OGSÅ KÖK- KAFFE	VARDS- HUS
			OMBUDS- MAN DRÖG		BAR ÖVER- RASKNING				
PROFIL FRÅN SKARA	KAN MAN LUA				DRICKER PILSNER ARTIST ÖRD		KÖR- SVEN		
						START- TAL	NÅGOT FÖR PRICKSÄKRA VÄRUKOD		ÖVER- ÖRD
HUGGET VERK	ÖST- TYSLAND SÄNDER I ETERN				DYDDIG SÖDMAN MÄTT I FÄJA		KISSHJUL BANDET ... TOP		
				ODÄST- VÄNLIG Ö				KAN FINNE NETA	
TYCKA GAR- FUNDEL			SERVERAR BAKVERK			LIGGER DODONA I			

VINNARE I BILDKRYSS 16

Benny Fredriksson, Holmsjö, Stig Fröjd, Skyttetorp, Charles Berg, Kalmar, Bertil Bolinder, Mölndal, Siv Hertzman, Gävle, PG Andersson, Falkenberg, Thorun Koppala, Gällivare, Larry Magnusson, Södertälje, Marianne Ahlex, Sundbyberg, Per Westerlund, Borlänge, Nils-Olof Rydberg, Hedesunda, Kerstin Sandström, Nykvarn, Sven-Erik Eriksson, Delsbo, Niklas Innala, Västerås, Håkan Bergqvist, Göteborg. Vinnarna får var sin dubbeltrisslott.

BILDKRYSS #1

Dragning den 12 februari. 15 med rätt lösning vinner var sin trisslott med chans att få upp till 7,5 miljoner kronor. Sänd lösningen till Bildkryss 1, Byggnadsarbetaren, Box 19615, 10432 Stockholm.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....